

Boekstart op de peuteropvang

Froukje Uildersma
Studentnummer: 1053876
Beoordelaar: Joanneke Kuipers
December 2022

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	De aanleiding van het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek	6
1.3	Onderzoeksvraag en deelvragen	6
1.4	Persoonlijke motivatie voor het onderwerp	7
2.	Probleemanalyse	8
2.1	Het praktijkprobleem	8
2.2	Bruikbaarheid en relevantie onderzoek	8
3.	Theoretisch kader	10
3.1.1	Voorschoolse of Vroegschoolse Educatie indicaties	10
3.1.2	Welke beschermende factoren zijn er op het kindcentrum voor een kind met een VVE indicatie?	10
3.1.3	Hoe verloopt de taalontwikkeling van een peuter?	10
3.1.4	Wat is een taalachterstand?	13
3.1.5	Hoe kun je taalontwikkeling van een peuter stimuleren?	14
3.2	Taalonderwijs	15
3.2.1	Wat is taalonderwijs en hoe ziet taalonderwijs eruit in Nederland?	15
3.2.2	Welke dimensies zijn er binnen de taalontwikkeling? En welke zijn belangrijk voor de peuterfase?	16
3.2.3	Wat houdt leesmotivatie in?	18
3.2.4	Welke leesinterventies zijn er voor kinderen van 0-4 jaar?	19
3.3	Ouderbetrokkenheid	20
3.3.1	Wat is ouderbetrokkenheid 3.0?	20
3.3.2	Wat kan een peutergroep een peuter bieden met een VVE indicatie?	21
4.	Probleemstelling	22
4.1	Onderzoeksdoel	22
4.2	Hoofd- en deelvragen	22
4.3	Hypothese	22
5.	Onderzoeksaanpak	23
5.1	Onderzoeksgroep	23
5.2	Dataverzameling	23
5.3	Ethiek in het onderzoek	23
5.4	Tijdspad	23
6.	Uitvoering en resultaten onderzoek	24
6.1	Uitvoering van het onderzoek	24

6.2 Resultaten van het onderzoek.....	24
7. Conclusie en aanbevelingen.....	27
7.1 Conclusie	27
7.2 Aanbevelingen.....	27
8. Samenvatting.....	29
Bibliografie	30
Bijlagen	32
Bijlage I: Plan van aanpak Kindcentrum	32
Bijlage II: Ondersteuningsplan hoofdstuk 5	40
Bijlage III: PLD gegevens januari 2022	42
Bijlage IV: Enquête voor ouders	45

1. Inleiding

Dit onderzoek is gericht op het stimuleren van de ouderbetrokkenheid van de kinderen het Kindcentrum. Het Kindcentrum is een samenwerking tussen een Samenwerkingsschool en van de Kinderopvang.

Wat is er bij de peuteropvang om de ouderbetrokkenheid bij (voor)lezen te vergroten?

Sinds het schooljaar 2022/2023 vormt de Samenwerkingsschool samen met de Kinderopvang een nieuw Integraal Kind Centrum (hierna te noemen Kindcentrum). Ter voorbereiding op het Kindcentrum is een plan van aanpak opgesteld door de directeur van de school. Zie bijlage I. Dit PVA is besproken met alle medewerkers van het Kindcentrum en is in uitvoering.

Ik heb samen met de directeur van de school het onderwerp vastgesteld. Als voorbereiding op het gesprek met de directeur heb ik IKC plan van aanpak (hierna te noemen PVA) doorgenomen. Dit PVA is ook besproken met alle betrokken medewerkers.

In het plan van aanpak zijn acht onderwerpen beschreven die een gemeenschappelijk doel hebben; een Kindcentrum waarin kinderen zich ononderbroken en breed kunnen ontwikkelen. Eén van de onderwerpen die in het plan van aanpak zijn vermeld is de taalontwikkeling. In een werkgroep wordt er gewerkt aan de acht pijlers van het PVA. Zelf maak ik deel uit van de werkgroep Taalontwikkeling. Deze werkgroep houdt zich bezig met het taalbeleidsplan (0-12 jaar) en het gebruik/inzet van de bibliotheek (0-12 jaar).

Naast de samenwerking met de Kinderopvang werkt SWS binnen de holding nauw samen met nog drie andere scholen. Binnen deze samenwerking is er een ondersteuningsplan geschreven waar onder andere in beschreven staat hoe er gewerkt wordt met vastgestelde procedures rondom de verschillende vormen van doorstroom. Zie bijlage II.

Uit de monitorgegevens over 2019 – 2020 van het project “Bibliotheek op school” bleek dat één derde van de kinderen die de monitor heeft ingevuld het niet leuk vindt om in de klas te lezen. Er zijn geen monitorgegevens van 2020-2021 in verband met de coronacrisis.

Het kindcentrum vindt het een zorgelijke ontwikkeling dat één derde van de kinderen het niet leuk vindt om te lezen in de klas. Het lezen is een basisvaardigheid die de taalontwikkeling stimuleert. Het is bewezen dat lezen een positief effect heeft op woordenschat, spelling en grammatica, begrijpend lezen en schrijven (Bus & Mol, 2011).

De landelijke en internationale trend is dat kinderen steeds minder lezen en minder gemotiveerd zijn om te lezen en ook in hun vrije tijd minder lezen (Stichting lezen, 2019).

In dit onderzoek zal ik mij bezig houden met hoe we voor peuters en ouders van deze doelgroep goede voorwaarden kunnen creëren, waardoor de kinderen met een goede start aan groep 1 beginnen. Ik zal adviezen uitbrengen op welke wijze ouders betrokken kunnen worden om de leesmotivatie en de woordenschat ontwikkeling bij kinderen te verbeteren.

Ondanks mijn abonnement bij de bibliotheek lees ik momenteel zelf niet heel veel. Door de drukte van de studie in combinatie met een jong gezin maakt dat ik er geen tijd voor vrij maak. Ik heb wel steeds de plannen om te gaan lezen, maar als ik dan een boek heb geleend, lukt het me niet om te gaan lezen.

Eigenlijk vind ik dat jammer, want hoe fijn is het om lekker weg te dromen bij een verhaal dat je leest. Of het uitzoeken van een boek is al een feestje. Het plezier wat je hebt van het uitzoeken van een boek tot het lezen ervan, gun ik elk kind!

Op school worden veel leesactiviteiten gedaan waardoor lezen onmisbaar is. Je hebt voor elk vak leesvaardigheid en leesbegrip nodig. Het is voor iedereen een basisvaardigheid die onmisbaar is. Als je als kind niet goed kan lezen, heb je daar als volwassene last van.

In dit onderzoek zal ik verslag doen van wat er in de literatuur over taalontwikkeling van een kind staat geschreven. Daarnaast wil ik onderzoeken wat de huidige bibliotheek op school aanbiedt aan kinderen van (0-4 jaar). Aan het einde zal ik conclusies trekken en adviseren hoe de ouderbetrokkenheid vergroot kan worden bij peuters, waardoor de leesmotivatie bij kinderen wordt vergroot.

1.1 De aanleiding van het onderzoek

Het onderzoek vindt plaats op een kindcentrum. Wanneer je het schoolgebouw binnenloopt, zie je niet alleen kinderen vanaf de kleuterleeftijd tot 13 jaar, maar ook baby's en peuters. Er is een organisatie die elke werkdag opvang biedt voor kinderen in de leeftijd 0-4 jaar.

Binnen dit Kindcentrum ontstaat er een nauwere samenwerking door niet alleen het gebouw te delen, maar ook tussen de medewerkers van opvang en de school.

Uit gesprekken met de directeur om tot een onderwerp te komen voor dit onderzoek zijn we bewust gaan kijken hoe we het Kindcentrum kunnen benutten voor het verminderen van de leesachterstand die er momenteel is bij de leerlingen.

Op de peuteropvang blijkt dat er een stijging zichtbaar is in het aantal Voorschoolse of Vroegschoolse Educatie indicaties (hierna te noemen VVE indicaties). Een kind met een VVE indicatie krijgt deze indicatie wanneer er sprake is van een mogelijk risico op (taal)achterstand. Het consultatiebureau van de gemeente geeft deze indicaties. Wanneer een kind deze indicatie krijgt, volgt deze het VVE programma. Dit biedt kinderen de gelegenheid zich kansrijk te ontwikkelen.

Uit de gegevens van de GGD blijkt het volgende:

(gegevens per 1 oktober van het betreffende jaar)

2018: 4 kinderen met een VVE indicatie

2019: 6 kinderen met een VVE indicatie

2020: 6 kinderen met een VVE indicatie

2021: 8 kinderen met een VVE indicatie

Deze lijn is zorgelijk en zien we terug bij de kinderen in groep 2. Uit de test die in januari 2022 bij de kinderen van groep 2 zijn afgenomen blijkt er een achterstand te zijn met betrekking tot de letterkennis. Zie bijlage II.

Ook blijkt dat er in groep 3 van de vijftien leerlingen vier leerlingen zijn waarbij het kind thuis met de ouder leest.

Lezen is niet alleen belangrijk op school. In dagelijkse situaties komt een kind in aanraking met lezen. Lezen is niet een vak alleen. Een kind heeft lezen niet alleen nodig voor taal, spelling en begrijpend lezen, maar ook voor alle overige vakken die op school worden aangeboden.

Wanneer een kind vier jaar oud is, gaat een kind naar een basisschool. Een voorbereiding voor een kleuter op de basisschool is de kinderopvang en peuterspelen. Kinderopvang is voor kinderen van

0 - 4 jaar en de peuteropvang is een onderdeel van de kinderopvang en is voor kinderen van twee jaar tot vier jaar.

In Nederland is een peuterspeelzaal een opvang waar kleine kinderen enige uren per week kunnen verblijven onder leiding van één of twee leidsters. Op de peuterspeelzaal is veel ruimte voor vrij spel, maar er zijn ook kringmomenten waarin groepsactiviteiten worden gedaan. Tijdens deze momenten is er ruimte voor stimulatie van:

- Taalontwikkeling: voorlezen, rijmen en zingen;
- Motorische ontwikkeling: buitenspel, prikken, knippen plakken, kralen rijgen;
- Sociaal – emotionele ontwikkeling: samen spelen, rollen spel, vieren;
- Cognitieve ontwikkeling: thematisch werken, puzzelen.

Door een kind naar de peuteropvang te laten gaan, wordt het kind voorbereid op de kleuterschool. Daarnaast kan het kind wennen aan de vaste ritmes en routines die er elke dag weer zijn in een dagdeel op de peuterspeelzaal.

1.2 Doel van het onderzoek

Uit cijfers bij de GGD blijkt dat er een stijging is van het aantal VVE indicaties.

Op de voorschool en de school merken wij dit doordat het aantal kinderen met een taalachterstand toeneemt. Ook merken wij dat ouders minder voorlezen aan hun kinderen.

Dit blijkt ook uit de gegevens van de GGD en de Bibliotheek op School.

Deze ontwikkeling is zorgelijk, aangezien lezen een onmisbaar onderdeel is. In de schoolse setting leert het kind in verschillende schoolactiviteiten, waarbij leesvaardigheid en leesbegrip nodig is.

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken hoe we de bewustwording en de betrokkenheid van de ouders van de peuters kunnen vergroten, waardoor de leesmotivatie bij de kinderen wordt verbeterd tijdens hun verdere ontwikkeling.

1.3 Onderzoeksvraag en deelvragen

De hoofdvraag voor dit onderzoek is:

Hoe kunnen we op het Kindcentrum de ouderbetrokkenheid vergroten, waardoor de leesmotivatie bij de kinderen wordt verbeterd?

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag heb ik de volgende deelvragen gemaakt:

- 1) Wat betekent Voorschoolse of Vroegschoolse Educatie indicatie en wat houdt het in?
- 2) Welke beschermende factoren zijn er op het kindcentrum?
- 3) Hoe verloopt de taalontwikkeling van een 0-4 jaar?
- 4) Wat is een taalachterstand?
- 5) Hoe kun je taalontwikkeling van een peuter stimuleren?
- 6) Wat is taalonderwijs en hoe ziet taalonderwijs eruit in Nederland?
- 7) Welke dimensies zijn er binnen de taalontwikkeling? En welke zijn er dan het belangrijkste voor de peuterfase?
- 8) Wat houdt leesmotivatie in?
- 9) Welke zijn er voor kinderen van 0-4 jaar?
- 10) Wat ouderbetrokkenheid 3.0?
- 11) Wat kan een groep een kind bieden met een VVE indicatie?

1.4 Persoonlijke motivatie voor het onderwerp

Toen ik met de directeur in gesprek ging over een onderwerp voor dit onderzoek, werd ik gelijk enthousiast over het idee waarmee de directeur mee kwam. Zelf ben ik iemand die veel plezier beleeft aan lezen. Ik ging als kind met enige regelmaat naar de bibliotheek. Wat was ik blij als ik op vakantie ging en ik veertien boeken kon lezen. Je mocht eigenlijk maar zeven boeken lenen, maar ik las dan ook de boeken die mijn zus meenam.

Op een gegeven moment stopte voor mij het lezen. Ik ging niet meer naar de bibliotheek. Echter nu ikzelf kinderen heb, ga ik met enige regelmaat naar de bibliotheek. Voor mijn kinderen is dit altijd weer een uitje waar ze naar uitkijken.

Al vanaf zes maanden gingen wij onze kinderen voorlezen. Nu is het een ritme geworden dat we altijd voor het slapen gaan een boekje lezen. Niet alleen zij genieten hiervan, maar ik als moeder geniet hier ook zeker van.

Het plezier van het samen lezen van een boekje is zo waardevol en dat gun ik andere kinderen ook!

2. Probleemanalyse

In de probleemanalyse wordt het praktijkprobleem gedetailleerd beschreven. Aan de hand van het probleem wordt er literatuur opgezocht om verdieping te geven aan de vragen die door het probleem worden opgeroepen. Ook wordt er gericht op de relevantie van het onderzoek in de praktijk.

2.1 Het praktijkprobleem

Peuters komen te weinig met lezen in aanraking. Vanaf jongs af aan is het belangrijk voor een kind dat het kennis maakt met lezen. Het praktijkprobleem wordt geschreven aan de hand van de 5xW+H methode (Migchelbrink, 2008). Dit zorgt ervoor dat het probleem helder wordt. Vervolgens zal er worden ingegaan op de bronnen en de relevantie van het onderzoek.

- **Wat is het probleem?**

Er is op de peuteropvang een zichtbare stijging in het aantal VVE indicaties. Peuters komen te weinig in aanraking met het fenomeen lezen. De ouderbetrokkenheid van het lezen is minimaal.

- **Wie heeft er met het probleem te maken?**

In de eerste plaats heeft het kind een probleem. Het heeft moeite met lezen, waardoor er een achterstand ontstaat. Daarnaast is het indirect een probleem voor ouders, de pedagogisch medewerkers en de leerkracht.

- **Wanneer treedt het probleem op?**

Op de kinderopvang worden de problemen al zichtbaar. Wanneer er niet tijdig wordt ingespeeld op de mogelijke taalachterstand van het kind, kan dit van invloed zijn op de ononderbroken ontwikkelingslijn van het kind.

- **Waarom is het een probleem?**

De leesachterstand van het kind zorgt ervoor dat het kind moeite heeft met ook de overige vakken die worden aangeboden. Bijvoorbeeld bij het rekenen moet een kind goed kunnen lezen wat de vraag is en wat de som betekent.

- **Waar doet het probleem zich voor?**

Op de peuteropvang, de kleutergroep en groep 3 van het kindcentrum.

- **Hoe is het probleem ontstaan?**

Helaas ontbreekt er in het dorp een belangrijke voorziening en dat is de bibliotheek. Ouders moeten regelmatig al rijden voor andere voorziening die nodig zijn voor hun kind. Denk aan zwembad, consultatiebureau, sportactiviteiten enz. Hierdoor gaan ouders weinig tot niet met hun kind naar de bibliotheek.

2.2 Bruikbaarheid en relevantie onderzoek

Op de peuteropvang is er een zichtbare stijging in het aantal VVE indicaties. Uit onderzoek blijkt dat wanneer ouders minder voorlezen aan hun kinderen dit gevolgen heeft voor de verdere leesmotivatie van een kind. Hoe vroeger een kind in aanraking komt met taal, hoe groter de woordenschat hoe groter het leesplezier en de leesmotivatie zal zijn.

Het Kindcentrum ziet niet alleen de stijgende lijn in het aantal VVE indicaties bij de peuters, maar ziet ook dat er in groep 1, 2 en 3 problemen zijn op het gebied van taal. De letterkennis in groep 2 is matig en in groep 3 worden kinderen nog amper voorgelezen.

Het Kindcentrum wil daarom graag onderzoeken wat er nodig is om ouders bewust te maken over het effect van voorlezen bij peuters.

3. Theoretisch kader

3.1.1 Voorschoolse of Vroegschoolse Educatie indicaties

Wanneer kinderen een VVE indicatie krijgt, is er sprake van een mogelijk risico op (taal)achterstand. Voor deze kinderen is er op een peuteropvang een speciaal VVE programma. Die biedt kinderen de gelegenheid om zich kansrijk te ontwikkelen.

Om in aanmerking te komen voor een VVE indicatie wordt er op basis gegevens van Centraal Bureau voor de Statistiek en aan de hand van vier indicatoren een inschatting gemaakt. Deze vier indicatoren zijn (kennisbank GOAB):

- Opleidingsniveau beide ouders
- Land van herkomst van beide ouders
- Verblijfsduur van de moeder in Nederland.
- Gezin in schuldsanering (ja/nee)

In de wet is vastgelegd dat gemeenten samen met het onderwijs en de kinderopvang jaarlijks vaststellen welke kinderen in aanmerking komen voor voorschoolse educatie. Hiervoor is een doelgroep definitie bepaald. Deze gaat veelal uit van de achtergrondkenmerken van de ouder(s en/of peuter, te denken valt aan het opleidingsniveau van de ouders of in welke taalomgeving een kind opgroeit.

Per gemeente is het verschillend welke criteria er worden gehanteerd voor het definiëren van de doelgroep. Criteria die middelgrote gemeentes hanteren zijn (kennisbank GOAB):

- Opleidingsniveau ouders of verzorgers
- Taal- of speelarme omgeving (vast te stellen tijdens huisbezoek)
- Taalontwikkeling (Van Wiechenonderzoek/arts consult)
- Specifieke criteria zoals dat de omstandigheden waarin het kind opgroeit niet optimaal zijn voor een goede ontwikkeling
- Als een kind al op de kinderopvang zit, kan een pedagogisch medewerker alsnog een verzoek doen om een vve-indicatie als daartoe aanleiding is

3.1.2 Welke beschermende factoren zijn er op het kindcentrum voor een kind met een VVE indicatie?

Wanneer een kind een VVE indicatie heeft, heeft een ouder het recht om zijn kind vier dagen in de week naar een peuteropvang te brengen. Op het kindcentrum is de peuteropvang vijf dagen in de week geopend. Daarnaast is er altijd één vast team, waardoor het kind vast gezichten ziet op de dagen dat hij komt. Verder is er een bibliotheek in het gebouw aanwezig. Echter kunnen tot op heden alleen kinderen boeken lenen die naar de basisschool gaan.

Er is nauw contact met de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (hierna te noemen GGD) en de bibliotheek van de gemeente. Voor zowel de GGD als de bibliotheek heeft het kindcentrum een vast aanspreekpunt.

3.1.3 Hoe verloopt de taalontwikkeling van een peuter?

Wanneer een kind wordt geboren, kan het nog niet praten. Communiceren daarentegen gebeurt wel. De periode van geboorte tot ongeveer twaalf maanden wordt de prelinguale periode genoemd. Hiermee wordt bedoeld dat een baby nog niet de klankgroepen hanteert.

Volgens de Dikke van Dale betekent het woord communicatie het volgende:

Communicatie is een overdracht of uitwisseling van informatie; verbinding, verkeer: *verbale communicatie* met behulp van woorden; *non-verbale communicatie* niet met woorden maar door middel van gebaren, gelaatsuitdrukking, houding e.d. (Vandale.nl)

In de prelinguale periode komen de volgende fases naar voren (kijkopwikkeling.nl):

- Huilen/schreien (geboorte tot zes weken):
In deze eerste fase zijn de eerste vocale geluiden die een baby maakt het huilen en schreien. Daarnaast maakt een baby ook negatieve geluiden, zoals boeren, kwijlen of slikken en hikken. Vanaf het begin van de geboorte wordt erop deze geluiden gereageerd door ouders en is er sprake van communicatie.
Een pasgeboren baby zet huilen in om iets duidelijk te kunnen maken. Tot ongeveer zes weken is dit het enige geluid wat een baby kan maken. Een baby geeft door middel van huilen aan wat de behoefte is. Dat kan zijn: ik heb honger, ik wil een schone luier of ik heb aandacht nodig. Door de verschillende huilgeluidjes kan je als ouders herkennen wat een baby wil.
Wanneer een baby tussen de zes en vierentwintig weken oud is, gaat hij voor het eerst met zijn stem spelen. Dit is de tweede fase in de taalontwikkeling van een baby. De eerste klanken die een baby zijn 'ah', 'eh', 'oh' en 'uh'. Wanneer een baby deze geluidjes maakt en er wordt door de ouder op gereageerd, dan beseft een baby dat hij op deze manier ook aandacht kan krijgen. Door het uitbrengen van deze klanken worden zijn lippen, tong en mondspieren gestimuleerd.
- Vocaliseren (gemiddeld van zes weken tot vier maanden):
In deze tweede fase komt de eerste glimlach tevoorschijn bij een baby en ontstaan de eerste spraakgeluiden. De visuele waarneming ontwikkelt zich in deze periode sterk. Rond de tweede maand kan een baby iets met hun ogen volgen wat zij zien, kiezen of ze naar iets willen kijken of niet en kunnen gefascineerd naar iets kijken. Het toenemende visuele vermogen zorgt ervoor dat een baby zijn omgeving gaat verkennen. Wanneer een baby iets herkent, bijvoorbeeld de vader of de moeder, dan zal de baby hierop reageren met een glimlach en is de baby gericht aan het zoeken naar het gezicht van de ouder. De ouder ziet dit als een vorm van contact zoeken en de ouder zal hierop reageren door te gaan lachen of praten. Door oogcontact, mimiek, gebaren, aanraken en via reuk en smaak ontstaat er een communicatie tussen ouder en kind. Wanneer ouders hierbij ook gaan spreken, komt taal al vroeg aanbod.
In deze fase gaat de baby steeds meer geluiden en klanken produceren, dit noemen we de vocale productie. Een voorbeeld hiervan is dat een baby die tevreden wakker ligt na de voeding, ontspannen klanken produceren van korte open klinkers, dit noemen we vocaliseren. Dit zijn klank als a, eu, è, u. Aan het eind van deze fase laat een baby meer klinkers horen in variatie in de intonatie en dat is de start van de volgende fase (vocaal spel).
- Vocaal spel (gemiddeld van vier maanden tot zeven maanden):
In deze fase maakt een baby vooral geluid als deze bezig is in de box of wakker ligt in zijn eigen bed. De omgeving wordt verkend en een baby kan nu ook geïntegreerd raken door voorwerpen die in zijn gezicht- of tastbereik bevinden. Het bekijken, voelen, in de mond stoppen van voorwerpen worden verkend en onderzocht. Tijdens het verkennen maakt de baby allerlei geluiden en in vooral in de ban van het eigen 'spel'.

Een ouder kan hierop inspelen door over dat voorwerp tegen de baby te gaan praten. Aan het eind van de vier maanden neemt deze wederkerigheid in de communicatie toe en kan de baby door zijn blik op iets te richten een interactie initiëren. Ook is een baby al in staat om te stoppen met geluiden te maken op het moment dat de ouder begint te praten.

De variatie van intonatie neemt toe en worden geluiden gekenmerkt door verschillende toonhoogtes, in luidheid, in duur en komen verschillende geluiden na elkaar. De combinaties van klinkers en medeklinkers komen naar voren aan het einde van deze fase en dan zijn soms geluiden als 'pa', 'ma', 'ka' te herkennen. De interacties tussen baby en volwassene ontstaan vaker en worden langer, doordat er aandacht is voor een gezamenlijke onderwerpen.

Hierdoor kan naast gedeelde interesse ook gedeelde betekenis ontstaan en dit is dan een stap dichterbij echte taal.

- Brabbelfase (vanaf zeven maanden tot 12 maanden)

Tijdens deze fase leert een baby steeds beter klanken en woorden te herkennen.

Klankstructuren en klankcontrasten die functioneel zijn binnen de moedertaal leert de baby. Een baby van zes maanden heeft nog geen voorkeur voor woorden uit de moedertaal, maar een baby van negen maanden wel. In deze fase herkent de baby de moedertaal ten opzichte van andere talen.

De woordontwikkeling maakte gedurende deze fase een enorme sprong. Een baby kan al in staat zijn allerlei woorden en uitingen te begrijpen en/of erop reageren, lang voordat ze zelf het eerste woordje gaan produceren. Met het spelletje 'klap eens in je handjes' kan een baby al vrolijk mee doen, zonder dat ze de losse woorden van dit liedje kennen.

Vanaf 10 maanden kan een baby voorwerpen aanwijzen of zoeken wanneer er vragen gesteld wordt als: 'waar is poes', 'waar is pop' en 'waar is de lepel'. Een baby kan dit nu, omdat het nu woordgrenzen herkent en een mentaal lexicon (het koppelen van betekenissen aan bepaalde klankgroepen) hebben opgebouwd. Doordat ouders binnen hun taalaanbod eenwoorduitingen gebruiken, die ze in verschillende zinnen toepassen, leert een baby woorden te identificeren binnen een bepaalde geluidenstroom. Dit proces wordt versterkt wanneer er veel interactie is tussen de ouder en de baby tijdens dagelijkse verschillende rituelen, zoals bij het naar bed gaan, in bad gaan, de luier verschonen, eten en drinken terugkomen. De baby kan hierdoor spelenderwijs klankgroepen aan bepaalde inhoud koppelen.

Tijdens de fase van vocaal spel was de interactie nog egocentrisch, nu wordt deze meer sociaal. Voorwerpen worden minder betast en in de mond gestopt, maar met een kam wordt bijvoorbeeld een knuffel gekamd of met een beker wordt drinkbewegingen gemaakt. De interesse naar de omgeving vergroot en een baby zal zijn aandacht bewuster vragen aan de ouder door geluiden te maken als hij iets interessants ziet. Te denken valt aan een vuilnisauto die hij buiten ziet. Door het wijzen met de vinger en de blikrichting vraagt een baby aandacht. Dat is voor deze fase typisch en is een voorloper van het benoemen van allerlei voorwerpen.

Tijdens deze fase is er een duidelijke verandering te horen in de vocale productie van de baby. Het brabbelen is te herkennen aan de bijna identieke lettergrepen die een baby kan maken met één ademhaling, zoals 'ba-ba-ba-ba' of 'ma-ma-ma-ma' of 'pa-pa-ta-ta'. Dit is het kenmerk van de brabbelfase dat een baby in één ademhalingscyclus een herhaling heeft van gelijke of verschillende lettergrepen. Het brabbelen gaat steeds meer op echte taal lijken.

Rond de periode van 10-12 maanden geeft een baby de indruk dat hij als een volwassene al gesprekken kan voeren. Aan het brabbelen kan de volwassene horen om welke moedertaal het gaat. Dit heeft een sociale functie en is direct een voorloper van het eerste taalgebruik.

Wanneer een kind ongeveer één jaar oud is, kan het zijn eerste woordje maken. Het kind koppelt een bepaalde klankvolgorde aan iets uit de omgeving. Dit wordt labelen genoemd. Vrij snel gaat het labelen over in het categoriseren. Het kind koppelt bijvoorbeeld het woord niet meer aan iets wat het kind al kent wat thuis is, maar koppelt het woord alle categorieën. Bijvoorbeeld het woord hond wordt niet alleen gekoppeld aan de hond thuis, maar ook op een tekening of op onbekende honden. Omstreeks het derde jaar is de opname van nieuwe woorden het grootst. Als een Nederlandse kleuter op de basisschool komt, gebruikt hij ongeveer tweeduizend woorden, maar begrijpt hij er meer dan drieduizend. Op deze wijze bouwen ze netwerken op van woorden die met elkaar te maken hebben (Portaal, 2019).

Een peuter leert tussen twee en vier jaar steeds beter praten. De woorden worden snel geleerd, het praten wordt steeds duidelijker en de zinnen worden langer. Het communiceren gaat steeds beter, omdat de peuter verstaanbaarder gaat praten. Een peuter gaat woorden gebruiken voor personen en de dingen om zich heen. Daarnaast leert een peuter woorden te gebruiken voor eigenschappen of gevoelens. Bijvoorbeeld klein en groot of lief en niet lief.

Op deze leeftijd gaat een peuter steeds meer uit zichzelf te vertellen, maar het kan ook zijn dat de peuter nog te verlegen is om met anderen te praten. Zo heeft elk kind zijn of haar eigen tempo. Dit is ook in de taalontwikkeling zichtbaar. Sommige kinderen zijn al veel met taal bezig, terwijl anderen nog niet zo goed verstaanbaar zijn of weinig praten.

Er zijn verschillende momenten waarop kinderen iets met taal kunnen (Nederlands Jeugdinstituut):

- Vanaf tweeëneenhalf jaar gaan kinderen zinnen van drie woorden begrijpen. Ze gebruiken dan ook zelfbedachte combinaties van een paar woorden, bijvoorbeeld 'Kijk poes!' als het huisdier voorbij loopt.
- Vanaf ongeveer drie jaar gebruiken kinderen zinnen van drie tot vier woorden: 'Mama wil soep?' vraagt een kind dan bijvoorbeeld aan tafel.
- De taalregels leert een kind dan ook begrijpen, ook al gaat dit nog regelmatig verkeerd. Voorbeelden hiervan zijn: enkelvoud en meervoud, tegenwoordige en verleden tijd en verkleinwoorden.

Naast bovenstaande worden de dagelijkse gesprekjes en verhaaltjes door een peuter steeds beter te begrijpen. Het praten wordt duidelijker en de zinsopbouw en de woordvolgorde worden steeds beter. Een peuter gaat ook vaak eigen woorden maken door bestaande woorden met elkaar te combineren, bijvoorbeeld een caravan wordt autohuis.

Vanaf drie jaar kent een peuter alle klanken van de moedertaal. Onder moedertaal wordt verstaan de taal die de ouder met zijn kind spreekt. In deze fase leren peuters iedere maand tientallen woorden bij en de toonhoogtes veranderen ook tijdens het spreken. Op deze leeftijd gaat een peuter ook steeds meer spreken in zichzelf of tegen knuffels of poppen.

In deze fase komen ook de waarom vragen. Dit doen peuters, omdat ze steeds meer willen weten. Als kinderen vier jaar zijn, kunnen ze vaak al zinnen met meer dan drie of vier woorden maken. Daarnaast begrijpen ze dan ook beter wat de langere zinnen betekenen.

3.1.4 Wat is een taalachterstand?

We spreken van een vertraagde spraak en taal wanneer een jong kind in zijn uitspraak en taalontwikkeling duidelijk achterblijft bij leeftijdgenootjes. Signalen hiervoor zijn (KNOMC.nl):

- Het kind spreekt minder of nog helemaal niet;
- Het kind spreekt in onvolledige, gekke zinnen;

- Het kind is minder goed verstaanbaar;
- Soms begrijpt het kind niet goed wat er gezegd wordt.

Het kind wordt door de omgeving niet begrepen en kan zich niet goed uit. Deze problemen kunnen optreden bij een vertraagde spraak- en taalontwikkeling. Het gevolg hiervan kan zijn dat een kind gedragsproblemen laat zien en dat het leren op school moeizamer verloopt.

Bij een verstoorde spraak- of taalontwikkeling kan er sprake zijn van de volgende oorzaken:

- Slechthorendheid: door het kopiëren van de spraak in zijn omgeving leert een kind de spraak. De spraakontwikkeling kan verstoord raken op het moment dat een kind slecht hoort. Een mogelijke oorzaak kan hiervoor zijn dat kinderen op jonge leeftijd vocht achter de trommelvlies hebben, waardoor ze slecht kunnen horen en daardoor loopt het kind een achterstand op in de spraak- en taalontwikkeling.
- Taalachterstand: als een kind te weinig aanbod krijgt op het gebied van taal, loopt het kind een achterstand op in de taalontwikkeling. Het kind kan dit oplopen doordat het kind te weinig Nederlands gehoord en gesproken heeft, er te weinig gepraat is in zijn omgeving en weinig is voorgelezen. Of kinderen hebben te weinig moeilijke woorden en lange zinnen gehoord.
- Een taalontwikkelingsstoornis (TOS): wanneer taal bij het kind in de hersenen niet goed wordt verwerkt is er sprake van een ontwikkelingsstoornis van het aangeboren vermogen om taal te leren. Moeite met praten of het begrijpen van taal zijn kenmerkend voor een kind met TOS.
- Laatspreker: een kind die gewoon wat later is in de taalontwikkeling en slecht spreekt zonder dat er een duidelijk aanwijsbare oorzaak.
- Articuleringsproblemen: bij vergrote neus- of keelamandelen of een verkort gehemelte in de mond maakt dat het voor een kind lastig is om bepaalde klanken te vormen. Verslakte lipspieren, slissen of de gewoonte om de mond open te houden kan leiden tot het verkeerd gebruik van de mond, waardoor er een spraakstoornis ontstaat.
- Algehele ontwikkelingsachterstand: een combinatie met andere stoornissen, zoals een algehele ontwikkelingsachterstand kan samenhangen met een vertraagde spraak- en taalontwikkeling.

3.1.5 Hoe kun je taalontwikkeling van een peuter stimuleren?

Het is voor peuters die taalachterstand hebben belangrijk dat zij meer aanbod in taal krijgen aangeboden. Dit kan je op verschillende manieren aanbieden:

- Praat veel met het kind en lees voor;
- Benoem de personen en de dingen in de omgeving;
- Praat over wat je aan het doen bent en over wat je kind aan het doen is;
- Herhaal de zinnen van je kind, maak ze langer of voeg er informatie aan toe;
- Neem de tijd om goed te kijken en te luisteren naar je kind. Kijk waar het mee bezig is en praat daarover.
- Stel regelmatig vragen aan je kind. Antwoord geven stimuleert het denken en de taalontwikkeling van het kind.
- Benoem gevoelens. Zeg bijvoorbeeld: 'je vindt het niet leuk dat je nu naar binnen moet.'

Praten is niet het enige wat je kan doen om spraak- en taalontwikkeling te stimuleren. Om een grote woordenschat te ontwikkelen is het nodig dat het kind veel meemaakt en in verschillende situaties komt. Door bijvoorbeeld met het kind naar een bos te gaan, ziet een kind andere dingen dan thuis en worden er andere woorden gebruikt.

Verder leert het kind dat een woord meerdere betekenissen heeft. Bijvoorbeeld een bank is niet alleen om te zitten, maar ook een gebouw waar je geld kunt pinnen. Benoem de namen van dingen, personen en dieren.

Met elkaar spelen is een makkelijke en goede manier om regelmatig met elkaar te praten. Door middel van rollenspellen waarbij je doet alsof, spelletjes waarbij om en om aan de beurt bent of onthoudspelletjes zoals memory stimuleert de taalontwikkeling.

Ook het zingen van liedjes en rijmpjes werkt stimulerend. Het is belangrijk dat het aansluit bij de belevingswereld van het kind.

Tijdens het voorlezen is het van belang dat het kind actief meedoet. Het kind leert naast het luisteren naar het verhaaltje ook van de korte gesprekjes die je met het kind voert tijdens het voorlezen.

3.2 Taalonderwijs

3.2.1 Wat is taalonderwijs en hoe ziet taalonderwijs eruit in Nederland?

Taal speelt een belangrijke rol in ons leven. Door middel van taal drukken wij onszelf uit en kunnen we relaties met aangaan met andere mensen. Het zorgt voor expressie en contact. Hierdoor kun je jezelf uiten en jezelf verbinden met anderen. Dit noemen we de twee primaire menselijke behoeften. Door taal kunnen we kennis vergaren en onszelf ontwikkelen. Hierdoor leren we nieuwe woorden, ideeën, concepten en theorieën en helpt ons bij het ontdekken wie we willen zijn en uitzoeken welk beroep er bij ons past. Taal maakt ontwikkeling mogelijk en via taal leren we onszelf kennen en de maatschappij waarin we leven. Taal is verbonden met onze persoonlijkheid en identiteit (Portaal, 2019)

De basisschool heeft een sleutelrol als het gaat om het leveren van een belangrijke bijdrage aan de brede taalontwikkeling. Kleuters ontwikkelen zich op de basisschool tot tieners die vanuit autonomie en zelfbeschikking richting kiezen voor het eigen levenspad. Ieder kind heeft recht op goed taalonderwijs, zodat het zichzelf leert uitdrukken, contacten aan kan gaan met anderen, zichzelf kan ontwikkelen en bovenal zichzelf beter leert kennen.

Onderwijspedagoog Gert Biesta (2012) vat deze drie functies samen in drie begrippen:

- kwalificatie: hieronder valt het zich eigen maken van kennis, vaardigheden en houdingen die leerlingen kwalificeren voor het leven in onze multiculturele maatschappij en het uitoefenen van een beroep. Het gaat om de basale kennis van de taal en de taalvaardigheden, zoals luisteren, spreken, schrijven en lezen. In het onderwijs is kwalificatie een belangrijke functie. In het basisonderwijs is het idee dat de kinderen eerst de basiskwalificatie leren en daarna kan het specifieke keuzes maken voor bijvoorbeeld een beroepsopleiding.
- socialisatie: dit is een proces waarbij iemand bewust en onbewust cultuurkenmerken van een groep overneemt. Voor kinderen is de basisschool een belangrijke plek waar zij kennis en vaardigheden leren, maar ook de kenmerken van de Nederlandse cultuur.
- subjectivering: hier gaat over de vorming van een persoon. Bij deze filosofische aanduiding gaat het om dat de mens als subject wordt gezien en dat het niet iets is waar objectief naar wordt gekeken. Een mens is geen ding waarover anderen beslissen. De basisschool draagt hieraan bij door de kinderen bewust te laten zijn van hun eigen verantwoordelijkheid waarbij

ze de ruimte krijgen door anderen in hun omgeving te worden aangesproken. Het gaat er niet alleen om dit is wat ik wil, maar dat een kind ook bewust is van de wereld om zich heen.

In Nederland worden vier soorten inhouden van het taalonderwijs onderscheiden. Dat zijn de taalvaardigheden, taalbeschouwing, woordenschat en jeugdliteratuur. Deze inhouden zijn van invloed op en verbonden met elkaar. De meeste tijd wordt besteed aan de verwerving en oefening van de taalvaardigheden en dan met name aan de lees- en schrijfvaardigheden (Portaal, 2019).

De mondelinge taalvaardigheden ontwikkelen zich niet vanzelf. Een kind heeft zijn omgeving nodig waarin ze de taal horen en waarbinnen ze kunnen experimenteren met taal. Voordat kinderen naar school gaan, hebben ze met name op het gebied van spreken en luisteren al veel geleerd.

Naast taalvaardigheden is woordenschat ook een belangrijk onderdeel van het taalonderwijs. Zonder woorden is er geen taal. Woordenschat speelt bij alle domeinen een rol. Voor kinderen waarbij woordenschat niet groot is door de thuissituatie, speelt school een belangrijke rol om hun woordenschat uit te breiden. Hoe meer woorden je kent, hoe beter en makkelijker je kan communiceren met anderen.

Het derde domein is jeugdliteratuur. Door boeken en andere media komen leerlingen in aanraking met verschillende culturen, kunnen ze zich inleven in anderen en kunnen ze genieten van verhalen. Daarnaast heeft jeugdliteratuur een taalverwervingsdoel. Het lezen van verhalen leren kinderen verschillende woorden, schrijfstijlen, doelen en genres, waardoor ze deze kennis kunnen gebruiken als ze zelf een tekst moeten of willen schrijven.

Het laatste domein is taalbeschouwing. Hierbij wordt de taal niet alleen gebruikt, maar er wordt ook over taal nagedacht. Dit domein is om twee redenen belangrijk. Ten eerste worden de kinderen door middel van reflectie zelf bewuster met spreken, luisteren, lezen en schrijven. Reflecteren op taal is ondersteunend voor het ontwikkelen en het bewust hanteren van taal. Ten tweede is taal een cultuurelement waardoor beschouwen de moeite waard is. Taal wordt geïntegreerd in andere schoolvakken, waardoor kinderen leren hoe taal in elkaar zit.

3.2.2 Welke dimensies zijn er binnen de taalontwikkeling? En welke zijn belangrijk voor de peuterfase?

Binnen de taalontwikkeling zijn er de volgende dimensies: mondelinge taalvaardigheid, woordenschat, beginnende geletterdheid, voortgezet technisch lezen, begrijpend lezen, stellen, jeugdliteratuur, taalbeschouwing en spelling.

Mondelinge taalvaardigheid:

Binnen dit domein staat het spreken en luisteren en het voeren van allerlei mondelinge gespreksvormen centraal. Hierbij gaat het erom dat kinderen ervaring opdoen met verschillende taalvormen, zoals een discussie voeren of een spreekbeurt houden en dat ze leren om spreek- en luisterstrategieën te hanteren. Een kind leert bijvoorbeeld hoe je een goede vraag stelt, hoe je op elkaar kan reageren en hoe je iets uitlegt of hoe je iets spannend kan vertellen.

Woordenschat:

Bij dit domein leren de kinderen aan wat de betekenis is van nieuwe woorden, uitdrukkingen, zegswijzen en spreekwoorden. Daarnaast leren kinderen strategieën om er achter te kunnen komen wat onbekende woorden betekenen. De ontwikkeling van de woordenschat is verbonden met de

mondelinge taalontwikkeling. Kinderen ontwikkelen door het aanleren van nieuwe woorden ook hun spreek- en luistervaardigheid.

Beginnende geletterdheid:

Hieronder wordt verstaan dat je het vermogen hebt om schriftelijke taal te begrijpen en te gebruiken. Er zijn drie stadia in de ontwikkeling van geletterdheid te onderscheiden. Dat zijn:

- Ontluikende geletterdheid: dit is voor kinderen van 0 tot 4 jaar, die geleidelijk ontdekken dat er geschreven taal bestaat.
- Beginnende geletterdheid: dit is voor kinderen van groep 1, 2 en 3 die het alfabetisch schrift en het verband tussen gesproken en geschreven taal ontdekken. In deze fase leren de kinderen om makkelijke woorden te verklanken, er een betekenis aan te koppelen en worden de eerste woordjes geschreven.

Een belangrijk onderdeel van beginnende geletterdheid is het aanvankelijk lezen in groep 3. De kinderen leren de kinderen de beginselen van het leren lezen. Dit betekent dat de kinderen moeten leren welke letters er zijn en ze moeten in staat zijn om eenvoudige woorden te lezen.

- Gevorderde geletterdheid: dit is voor kinderen van groep 4 tot en met 8. In deze groepen leren de kinderen de woorden sneller herkennen en het lezen gaat ook makkelijker, zo ook bij moeilijkere teksten. In deze fase kunnen kinderen steeds beter hun gevoelens en gedachten omzetten in geschreven taal.

Voortgezet technisch lezen:

Een onderdeel van voortgezet lezen is het technisch lezen. Hierbij gaat het om het ontcijferen van de letters en het hardop lezen van woorden en om het toepassen van efficiënte leesstrategieën. Het begrijpen van de tekst staat niet centraal, het gaat alleen om het vlot en nauwkeurig kunnen lezen van de tekst.

Begrijpend lezen:

Bij deze vorm gaat het om het begrijpen van de tekst en het achterhalen van de bedoeling. Door het stellen van vragen over bijvoorbeeld de betekenis van woorden en uitdrukkingen, verbanden in een tekst of de bedoeling van de schrijver kan je er achter komen of een kind de tekst heeft begrepen.

Stellen:

Bij dit onderdeel gaat het om het schrijven van teksten. Kinderen leren hun gedachten, ervaringen en waarnemingen verwoorden in verschillende soorten teksten. Ze moeten weten wat het stappenplan is bij het schrijven en wat de regels en kenmerken zijn van de belangrijkste tekstsoorten.

Jeugdliteratuur:

Hier staat het lezen van literaire teksten centraal. Kinderen lezen zowel informatieve als fictieve boeken. Het doel hierbij is dat kinderen in aanraking te laten komen met verschillende literaire genres en hun literaire smaak te ontwikkelen. Ook heeft het als doel dat kinderen ervaren dat ze kunnen genieten van het lezen van jeugdboeken.

Taalbeschouwing:

De kinderen leren hier reflecteren op de taalvorm. Hoe is iets verwoord en hoe is het taalgebruik? Het is de bedoeling dat kinderen de bijzonderheden en regelmaat in de taal ontdekken. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld dat kinderen leren dat een persoonsvorm altijd de tijd in een zin aangeeft en dat je het woord kantelen op twee verschillende manieren kan uitspreken.

Grammatica is een onderdeel van taalbeschouwing. Hierbij gaan de kinderen de zinnen ontleden in zinsdelen en kunnen de verschillende soorten woorden benoemen.

Spelling:

Bij spelling gaat het erom dat kinderen de woorden correct kunnen schrijven en de belangrijkste spellingsregels kunnen toepassen. Het hanteren van de interpunctie is hier een onderdeel van.

Uit onderzoek van Fernald, Marchman & Weisleder (2012) blijkt dat kinderen tussen de anderhalf en twee jaar van hoger opgeleide ouders dertig procent meer nieuwe woorden leren dan kinderen van lager opgeleide ouders. Kinderen van hoger opgeleide ouders horen gemiddeld per uur 2153 woorden. Bij middelbaar opgeleide ouders horen kinderen gemiddeld 1251 woorden en bij laagopgeleide ouders gemiddeld 616 woorden. Deze verschillen worden groter naarmate het kind ouder wordt. Uit onderzoek van Hart & Risley (1995) blijkt dat kinderen van hoogopgeleide ouders al meer dan twee keer zoveel woorden als kinderen van laagopgeleide ouders beheersen. Voor het begrijpen van teksten is een rijke woordenschat hiervoor een belangrijke basis. Mol (2010) stelt dat hoe geringer de woordenschat, hoe meer moeite kinderen hebben met lezen, hoe minder ze geneigd zijn om te lezen hoe minder plezier ze hieraan beleven (Stichting Lezen)

3.2.3 Wat houdt leesmotivatie in?

Er zijn in de literatuur verschillende definities te vinden van leesmotivatie. Op encyclo.nl wordt leesmotivatie omschreven als: *de mate waarin een leerling gemotiveerd is om te (leren) lezen, waarbij moet worden aangetekend dat motivatie van groot belang is voor de leesontwikkeling*. Stichting Lezen (2019) maakt onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie, gebaseerd op de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2000).

- De intrinsieke leesmotivatie wordt door Stichting Lezen (2019) omschreven als “*Betrokkenheid* (lezen omdat je jezelf wilt verliezen in een verhaal) en *nieuwsgierigheid* (lezen omdat je meer wilt weten over een bepaald onderwerp)”. Intrinsieke motivatie komt tot stand door interesse: je wilt het doen, omdat je het leuk, interessant of nuttig vindt. Leesmonitor – Het Magazine (2018) stelt dat de frequentie van lezen en hoe goed een kind is in lezen een positief verband heeft met de intrinsieke motivatie.
- Extrinsieke motivatie wordt door Stichting Lezen (2019) omschreven als: *Competitie/ cijfers* (je best doen op leestaken omdat je beter wilt zijn dan anderen of goede cijfers wilt halen) en *sociale controle* (je best doen op leestaken omdat je het goed wilt doen in de ogen van anderen, zoals je leerkracht of ouders).

De ontwikkeling van intrinsieke leesmotivatie komt tot stand door drie psychologische basisbehoeften die voorwaardelijk aan elkaar zijn verbonden. Volgens onderzoekers Ryan en Deci zijn dat:

- Autonomie: voelt een leerling zich vrij om zelf leeskeuzes te maken?
- Competentie: vertrouwt een leerling op zijn of haar leesvaardigheid?
- Verbondenheid: voelt de leerling zich gewaardeerd en gesteund als hij/zij leest?

Notten (2012) heeft onderzoek gedaan naar leesopvoeding die ouders aan hun kinderen bieden. Leesopvoeding bestaat uit leesvoorbeeld, leesbegeleiding en leesaanbod. Allereerst blijkt uit dit onderzoek dat kinderen uit een hoger sociale milieus bevoordeeld zijn, doordat deze ouders het goede voorbeeld geven en ze lezen vooral meer boeken uit serieuzere en literaire genres.

Ook blijkt uit dit onderzoek dat kinderen uit deze gezinnen veel meer leesbegeleiding krijgen, waardoor zij een voorsprong hebben op de andere kinderen. Verder bestaat er een relatie tussen leesvoorbeeld en leesbegeleiding. Ouders die zelf serieuze boeken lezen, zijn vaker betrokken bij het leesgedrag van hun kinderen.

Wat is leesplezier? Volgens Kennisplatform Taaldidactiek is dat de mate waarin een leerling plezier beleeft aan het lezen van boeken.

Uit het onderzoek van Van Steensel, Van der Sande & Arends (2017) komt naar voren dat ouders een belangrijke rol hebben in het bevorderen van leesplezier van hun kinderen. Het onderzoek toont aan dat ouders die hun kinderen vanaf zeer jonge leeftijd voorlezen, de interesse van kinderen in boeken wekken. Naast het leesplezier heeft het voorlezen nog meer voordelen, zoals het creëren van een intiem moment van het kind, het stimuleren van de taalontwikkeling en bewuster zijn van de interesses van het kind.

Bovenstaande komt ook naar voren in het onderzoek van Mol en Bus (2011) en Broekhof (2017) en zij hebben als aanvulling dat wanneer ouders hun kinderen voorlezen, de kans wordt vergroot dat kinderen zelf vrijwillig een boek gaan lezen en er leesplezier wordt ervaren. Volgens hen wordt de kans vergroot dat een kind zo een goede lezer wordt.

De leesmotivatie van kinderen wordt altijd positief beïnvloed als ouders kinderen een omgeving bieden die stimulerend is om te gaan lezen en/of kinderen gericht ondersteunen bij leesactiviteiten. Volgens Stichting lezen (2019) bedoelt met een stimulerende omgeving: zien dat ouders lezen, lezen waar ouders bij zijn, met ouders over gelezen teksten praten.

Voorbeelden hiervan zijn volgens Stichting lezen: voorlezen, aanmoedigen om te lezen en hulp bieden bij de keuze van een boek. Hierdoor worden kinderen nieuwsgierig en worden ze betrokken bij het lezen en dit zorgt ervoor dat kinderen zich afwenden van verveling.

Beide begrippen hebben een verschillende betekenis. Echter kunnen deze niet los van elkaar gezien worden. Volgens Stichting lezen wordt al in de eerste levensjaren de basis gelegd voor lezen en leesplezier. Uit onderzoek (Stichting lezen) blijkt dat kinderen die van jongs af aan zijn voorgelezen, gemotiveerd blijken te zijn om te leren lezen. Daarnaast zijn ze ook taalvaardiger, begrijpen teksten beter en hebben meer succes op school dan kinderen die thuis niet of heel weinig zijn voorgelezen. Daarom is aandacht voor boeken en voorlezen op jonge leeftijd van groot belang.

3.2.4 Welke leesinterventies zijn er voor kinderen van 0-4 jaar?

Uit onderzoek van Hart & Risley blijkt dat een zwakke talige omgeving thuis resulteert in een achterstand bij de start op school en die achterstand is later niet meer in te halen. De woordenschatontwikkeling en de ontwikkeling op de mondelinge taal bleek van op negenjarige leeftijd sterk samen te hangen met de woordenschat die was gemeten op driejarige leeftijd. Kinderen hebben dus baat bij het feit dat er veel taal wordt gebruikt in een gezin. Fernald toont aan dat kinderen van achttien maanden uit gezinnen waar veel wordt gepraat vaker plaatjes kunnen identificeren van woorden dan kinderen uit zwijgzame gezinnen.

Om zwijgzame ouders te stimuleren om meer te praten in hun dagelijkse bezigheden, zijn boeken hiervoor een eenvoudig middel.

Een van de meest effectieve manieren waarop ouders de taalontwikkeling van hun kind kunnen bevorderen is voorlezen. Echter blijkt dat voorlezen niet in alle gezinnen een vast ritueel is. Om hiervan de bewustwording bij ouders te krijgen, is in 2008 het landelijke project Boekstart voor Baby's uitgevoerd. Op langer termijn is namelijk het effect van voorlezen echt wel zichtbaar. Uit

onderzoek van Mol blijkt dat peuters en kleuters die geregeld zijn voorgelezen bijna 70 procent voldoende woordenschat heeft om een goede start te kunnen maken op school. Voor kinderen die niet zijn voorgelezen heeft slechts 30 procent voldoende woordenschat. Daarna blijkt dat hun leeservaringen een steeds grotere rol spelen in het aantal woorden dat ze kennen. Het lezen van een boek wordt door de groeiende woordenschat plezieriger, waardoor ze gemotiveerder zijn om te lezen buiten schooltijd. Hierdoor kunnen zij hun kennis van woordbetekenissen verder uitbreiden.

Boekstart voor baby's is een programma voor ouders en kinderen om het lezen met hele jonge kinderen wil bevorderen én ouders met jonge kinderen te laten genieten van boeken. Het vroeg in contact komen met boeken zorgt ervoor dat wanneer kinderen al op jonge leeftijd een voorsprong ontwikkelen. Daarnaast versterkt het de band tussen ouder en kind om samen een boekje te bekijken, plaatjes aan te wijzen en te benoemen, versjes te leren, verhaaltjes te vertellen en ernaar te luisteren. Ook zorgt Boekstart ervoor dat de concentratie, de luistervaardigheid, de fantasie en de sociaal- emotionele vaardigheden worden verhoogd.

BoekStart in de kinderopvang is bedoeld om jonge kinderen, hun ouders en pedagogisch medewerkers via de kinderopvang intensief met boeken en lezen in aanraking te brengen. Het is een leesbevorderingsprogramma voor kinderen van 0-4 jaar in de kinderopvang. Dit is een uitbreiding op BoekStart, waarbij de bibliotheek ondersteunt bij het aantrekkelijk maken van de (voor)leesplek in de kinderopvang met een collectie geschikte boekjes, deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers, betrekken van ouders, een voorleesplan en samenwerking in een leesbevorderingsnetwerk.

3.3 Ouderbetrokkenheid

3.3.1 Wat is ouderbetrokkenheid 3.0?

Er zijn verschillende vormen van ouderbetrokkenheid, namelijk (dbieb.nl):

- Ouderbetrokkenheid 1.0: ouders ontvangen informatie van de school. Hierbij bepaalt de school het moment, de vorm en de inhoud van de informatie.
- Ouderbetrokkenheid 2.0: de school verstuurt informatie naar de ouder en andersom. Er hoeft geen sprake te zijn van werkelijk contact.
- Ouderbetrokkenheid 3.0: de school en de ouders delen en zoeken samen naar nieuwe informatie met een voor beide partijen helder doel: de ontwikkeling van het kind, de leerling. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat kinderen beter presteren als ouders en leerkrachten samen naar de beste weg voor het kind zoeken.

Bij ouderbetrokkenheid 3.0 zijn vier essentiële punten van belang (dbieb.nl):

- 1) Een startgesprek aan het begin van ieder schooljaar: met ouders, leerling en leerkracht.
- 2) Een individueel gespreksarrangement: op basis van de ontwikkelingsbehoefte van de leerling spreken school, ouders en leerling de frequentie en vorm van contact af.
- 3) Een nieuwjaarsreceptie in augustus: in iedere groep leren ouders en kinderen elkaar direct in augustus (opnieuw) kennen waardoor de betrokkenheid op elkaar al vanaf het begin van het jaar ontstaat.
- 4) Ouders zijn als 'buddy'. Alle ouders in staat stellen om ouderbetrokkenheid te tonen.

Wanneer aan deze aspecten wordt voldaan, is de verwachting dat het resultaat van ouderbetrokkenheid 3.0 zal zijn dat: elke leerkracht in zijn kracht komt te staan, ouders zich betrokken voelen en dat de leerling zich beter ontwikkelt.

3.3.2 Wat kan een peutergroep een peuter bieden met een VVE indicatie?

Op het kindcentrum wordt er gewerkt met een VVE programma, Piramide. Dit programma is gericht op kinderen van twee tot zeven jaar die het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal bezoeken en die een risico op achterstand kunnen lopen in hun ontwikkeling in verschillende gebieden. Bijvoorbeeld voor kinderen die een taalachterstand hebben of waarbij Nederlands niet de eerste taal is, maar het is ook een programma die geschikt is voor kinderen die moeite hebben met spelen of zelfstandig leren en ontdekken. (NJI.nl)

Het hoofddoel van dit programma is het stimuleren van de ontwikkeling van jonge kinderen op zes ontwikkelingsgebieden in een veilige omgeving en een positief educatief klimaat en het voorkomen en/of verminderen van onderwijsachterstanden. De subdoelen zijn onderverdeeld naar ontwikkelingsgebieden (NJI.nl). Deze doelen geven aan waar een kind moet kunnen, kennen of waar ze minimaal ervaring in moeten hebben opgedaan aan het einde van een jaargroep.

Piramide richt zich op de volgende ontwikkelingsgebieden (NJI.nl):

- Persoonlijkheidsontwikkeling, hieronder valt de sociaal-emotionele ontwikkeling, morele ontwikkeling en de spelwerkgedrag
- Motorische ontwikkeling: bewegingsonderwijs, sensomotorisch en schrijfvoorwaarden
- Kunstzinnige ontwikkeling: beeldende ontwikkeling, muzikale ontwikkeling, spel en dans
- Taalontwikkeling: mondelinge communicatie, geheugen en ontluikende geletterdheid
- Ontwikkeling van waarnemen: denken en rekenen, natuur en techniek
- Oriëntatie op ruimte en tijd en wereldverkenning.

Tijdens de speel- en de werkmomenten staat het initiatief van het kind centraal, zodat het kind leert om zelf keuzes te maken in een rijke speelleeromgeving en zichzelf leren sturen bij het uitvoeren van hun ideeën en het samenspelen.

Binnen het programma van Piramide is ouderbetrokkenheid een belangrijk onderdeel. Tijdens de spelinloop wordt er dagelijks de ouderbetrokkenheid gestimuleerd. Dit is het moment waarop ouders en kinderen samen kunnen spelen. Dan is er ook tijd om informatie uit te wisselen tussen ouder en pedagogisch medewerker. Daarnaast is er tijd om samen te spelen en van elkaar te leren. Pedagogisch medewerkers kunnen ouders bij de thema's betrekken en bij binnenkomst is er een oudertafel. Tijdens een ouderweek is er tijd voor ouders om samen de kinderen te spelen en vaardigheden uit te voeren, die de ouders thuis kunnen toepassen. (NJI.nl)

4. Probleemstelling

In hoofdstuk 2 heeft u kunnen lezen dat de school graag wil weten hoe ze de ouderbetrokkenheid bij het voorlezen van hun kinderen op jonge leeftijd kunnen vergroten. Uit het theoretisch kader blijkt dat wanneer ouders van jongs af aan hun kinderen voorlezen dat dat bevorderlijk is voor de leesmotivatie op latere leeftijd.

Uit onderzoek blijkt dat wanneer kinderen een geringe woordenschat hebben, zij veel moeite hebben met lezen en waardoor ze minder geneigd zijn om te lezen en daardoor nog minder plezier beleven aan het lezen.

Op het kindcentrum wordt Boekstart bij peuters als middel ingezet om de ouderbetrokkenheid te vergroten.

4.1 Onderzoeksdoel

Uit onderzoek blijkt dat Boekstart het lezen met baby's, dreumesen en peuters stimuleert. Daarnaast versterkt dit de band tussen ouder en kind en het is goed voor de taalontwikkeling van het kind.

Met dit onderzoek wordt gekeken of ouders bekend zijn met Boekstart en hoe zij het werken met Boekstart ervaren. Het uiteindelijke doel is om zichtbaar te maken welke winst het Kindcentrum kan behalen met de inzet van Boekstart, zodat de ouderbetrokkenheid wordt vergroot.

4.2 Hoofd- en deelvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt:

Hoe kunnen we op het kindcentrum de ouderbetrokkenheid vergroten, waardoor de leesmotivatie bij de kinderen wordt verbeterd?

Hierbij zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- 1) Hoe verloopt de taalontwikkeling van een peuter?
- 2) Wat is een taalachterstand?
- 3) Wat is ouderbetrokkenheid 3.0?
- 4) Wat is Boekstart?
- 5) Hoe groot is de bekendheid van ouders over Boekstart?

De deelvragen 1 t/m 4 zijn beantwoord in hoofdstuk 3 (Theoretisch kader). Deelvraag 6 (en 7) worden beantwoord door het doen van een onderzoek. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd onder ouders van de peuters van Kindcentrum.

4.3 Hypothese

Ik verwacht dat ouders goed geïnformeerd zijn over de meerwaarde van Boekstart.

Dit baseer ik op de informatie die ik van de pedagogisch medewerkers heb gekregen tijdens mijn gesprekken met hen. De pedagogisch medewerkers geven het volgende aan:

Bij de aanmelding op de peuteropvang wordt tijdens het intake gesprek Boekstart uitvoerig uitgelegd en wordt het doel van Boekstart benoemd.

De pedagogisch medewerkers geven aan dat op de groepen Boekstart een belangrijke plaats inneemt in het aanbod voor kinderen. Ook geven de pedagogisch medewerkers aan dat ouders regelmatig worden geïnformeerd over het gebruik van Boekstart tijdens de oudergesprekken.

5. Onderzoeksaanpak

In hoofdstuk 4 is vastgesteld dat het doel van dit onderzoek is hoe groot de bekendheid van Boekstart is bij ouders van de peuters op het kindcentrum.

5.1 Onderzoeksgroep

Alle ouders waarvan hun kind naar de peuteropvang gaat, worden gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek.

5.2 Dataverzameling

Er zitten op het kindcentrum 29 peuters die naar de peuteropvang gaan. Per gezin ontvangen de ouders een enquête. Hierin is geen onderscheid gemaakt in welke peuter een VVE indicatie heeft of juist niet.

5.3 Ethiek in het onderzoek

Dit onderzoek wordt gedaan bij ouders van de peuters die op de peuteropvang zitten. Ouders zijn allen in staat om mee te doen aan het onderzoek. De vragen zijn kort en bondig gesteld, aangezien de ervaring is dat deze ouders weinig tot niet reageren op enquêtes. Zo is de enquête bijvoorbeeld richting ouders vragenlijst genoemd om de drempel zo laag mogelijk te houden.

5.4 Tijdsplan

Wanneer	Wat	Benodigdheden
Week 46	Opstellen enquête	Geen
Week 47	Verzenden enquête naar ouders	Link voor enquête
Week 48	Analyseren uitkomsten enquête	Uitkomsten via de website
Week 49	Schrijven eindverslag	Analyse enquête
Week 50	Schrijven eindverslag	Analyse enquête
Week 51	Presenteren eindverslag	

Tabel 1 Tijdsplan

6. Uitvoering en resultaten onderzoek

6.1 Uitvoering van het onderzoek

Voor het onderzoek heb ik een enquête opgesteld. De enquête bestaat uit 10 vragen, die kort en bondig zijn. Er zijn een aantal vragen waarbij ouders om een korte toelichting wordt gevraagd. Verder zijn het vragen waarop ouders ja of nee kunnen invullen. Voordat ik de enquête heb verstuurd naar de ouders heb ik het concept laten zien aan de pedagogisch medewerkers en de directeur van het Kindcentrum. Vervolgens is de enquête per mail naar de ouders verstuurd. Helaas had ik na een week weinig respons, waardoor ik nog een extra mail heb verstuurd.

6.2 Resultaten van het onderzoek

Van de 29 gezinnen die de enquête hebben ontvangen, zijn er 13 deelnemers geweest die de tijd hebben genomen voor het invullen van de enquête. Echter neemt het aantal deelnemers af gedurende de enquête en dit resulteert erin dat er uiteindelijk 9 ouders de enquête volledig hebben ingevuld.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat 46,15% van de ouders weten wat Boekstart is. Meer dan de helft van de deelnemers heeft geen idee wat het is.

Weet u wat Boekstart is?

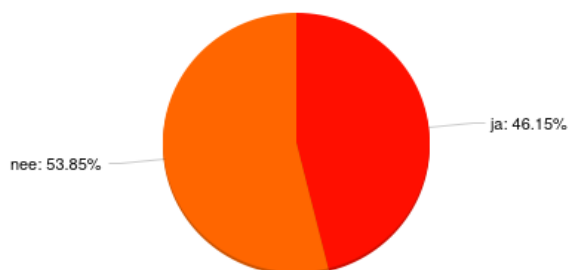

Diagram 1: resultaat vraag 1

Op de vraag of ouders uitleg heeft gehad over Boekstart geeft 30,77% van de deelnemers aan dat zij hierover geen uitleg hebben gehad. Wanneer de deelnemers hierover wel een uitleg heeft gehad, geeft 25% van de deelnemers aan dat zij de uitleg hierover niet duidelijk vinden.

Heeft u uitleg gehad over Boekstart?

Diagram 2: resultaat vraag 2

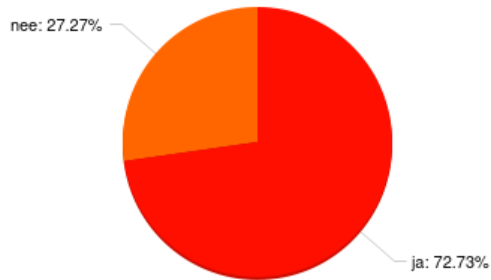
Was deze uitleg duidelijk?

Diagram 3: resultaat vraag 3

Vraag 4 en 5 van de enquête gaan over het leesboekje wat de peuter meekrijgt van de peuteropvang. Van de 11 deelnemers die deze vraag hebben ingevuld, geeft 8 deelnemers aan dat zij uit het boekje voorlezen wat hun kind meeneemt van de peuteropvang. Van deze 11 deelnemers blijkt dat ouders niets meer met het boekje doen, wanneer ze hieruit hebben voorgelezen.

Het boek dat u meekrijgt, leest u daarin ook voor?
met het boekje?

resultaat vraag 5

Doet u verder ook nog wat

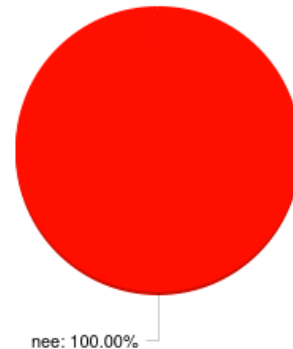
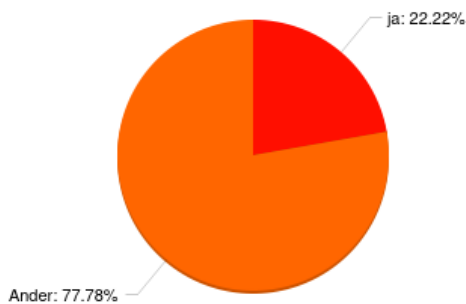

Diagram 4:
resultaat vraag 4
Diagram 5:

Vraag 6, 7 en 8 gaan over het schriftje dat wordt meegegeven bij het leesboekje. Uit onderzoek blijkt dat twee van de 9 deelnemers weleens in het schriftje heeft geschreven. De overige 7 deelnemers doen dat niet. Als reden geven ze hiervoor aan dat ze geen tijd hebben, niet weten wat ze daarin moeten opschrijven of dat ze niet weten welk schriftje er exact wordt bedoeld. Het doel van het schriftje is dan ook niet duidelijk bij de deelnemers. De deelnemers geven geen suggesties bij vraag 8 over het schriftje wat er eventueel toegevoegd kan worden.

Schrijft u weleens in het schriftje?

Is het doel van het schriftje duidelijk?

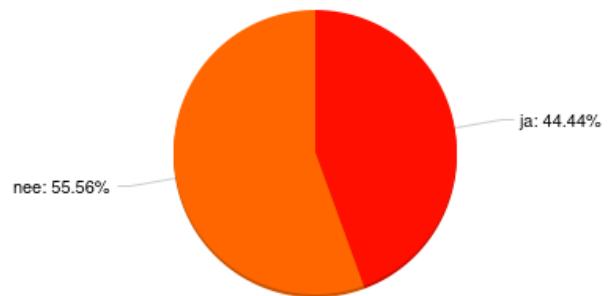

Diagram 6: resultaat vraag 6
Diagram 7: resultaat vraag 7

Bij vraag 9 en 10 van de enquête wordt ouders gevraagd naar de behoefte van een bibliotheek op school voor peuters en over de behoefte van het krijgen van informatie met betrekking tot voorlezen. Over een bibliotheek op school voor peuters geven 8 van de 9 deelnemers aan dat ze een behoefte hieraan hebben. Wat betreft de behoefte omtrent meer informatie over voorlezen geeft 4 van 9 deelnemers aan dit te willen.

**Heeft u behoefte aan een bibliotheek
voor peuters?**

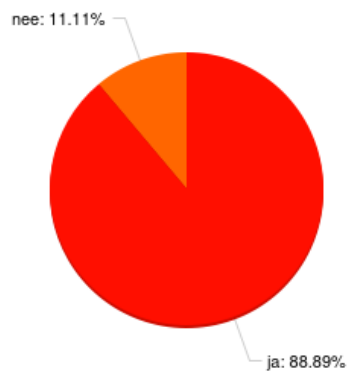

Diagram 8: resultaat vraag 9

**Heeft u behoefte aan informatie
over voorlezen?**

Diagram 9: resultaat vraag 10

7. Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek is een antwoord gezocht op de hoofdvraag:

Hoe kunnen we op het kindcentrum de ouderbetrokkenheid vergroten, waardoor de leesmotivatie bij de kinderen wordt verbeterd?

In het theoretisch kader (hoofdstuk 3) is uitgelegd hoe belangrijk het is dat ouders hun kinderen al op jonge leeftijd voorlezen. Dit is bevorderlijk voor de leesmotivatie op latere leeftijd. Ook blijkt dat wanneer kinderen een geringe woordenschat hebben, zij veel moeite hebben met het lezen en waardoor zij minder geneigd zijn om te lezen en daardoor nog minder plezier beleven aan het lezen. Boekstart is een middel dat het kindcentrum inzet om de ouderbetrokkenheid te vergroten.

Om antwoord te vinden op de vraag hoe bekend Boekstart bij de ouders is, heb ik een enquête uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek staan in hoofdstuk 6 beschreven. In dit hoofdstuk zal ik op basis van de resultaten van het onderzoek de conclusies benoemen en worden er aanbevelingen gedaan naar aanleiding van dit onderzoek.

7.1 Conclusie

Ondanks dat de pedagogisch medewerkers aangeven dat ze bij de intake van de peuter uitleg geven over Boekstart, blijkt dit bij ouders niet zo opgemerkt te zijn. Dat is jammer, aangezien uit de literatuur naar voren is gekomen dat Boekstart een goed middel is om in te zetten voor de ouderbetrokkenheid en de taalstimulering.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat ouders niet weten wat Boekstart inhoudt. Een groot gedeelte heeft geen uitleg hierover gehad. Opvallend is dat 6 deelnemers wel weten wat Boekstart is, maar hiervan zijn er 4 deelnemers die aangeven hierover uitleg te hebben gehad. Degenen die wel uitleg hebben gehad, daarvan zeiden er 3 dat de uitleg duidelijk was.

Ook weten ouders niet wat ze nog meer met het boekje kunnen doen dan alleen voorlezen. Het schrijven in een schriftje wordt door ouders niet gedaan, want ouders hebben geen tijd of weten helemaal niet wat ze er mee doen. Opvallend is dat ouders zeggen dat ze weten wat het doel is van het schriftje, maar vervolgens wordt er niet ingeschreven. Dit heeft te maken dat ouders geen tijd hebben of toch niet weten wat ze er mee moeten doen.

Er is bij de ouders een behoefte dat er in de huidige bibliotheek op school een aanbod komt van boeken die ook geschikt zijn voor peuters. Verder geven ouders aan geen behoefte te hebben aan meer informatie over voorlezen.

7.2 Aanbevelingen

Uit het literatuuronderzoek en de enquête die bij de ouders is afgenomen, komen een aantal aanbevelingen:

- De uitkomsten van het onderzoek bespreken met de pedagogisch medewerker. Hoe kunnen ouders beter worden geïnformeerd over Boekstart? Het start bij de bewustwording van ouders. Benoem naar ouders hoe belangrijk het voorlezen is en welke meerwaarde dat heeft. Niet alleen voor de peuterperiode, maar voor de gehele ontwikkeling van het kind.
- Gezien de behoefte van de ouders voor een bibliotheek voor peuters, dient er gekeken te worden naar de mogelijkheden om de huidige bibliotheek uit te breiden.

- Organiseer koffieochtenden waarbij de taalcoördinator of de leesconsulent van de bibliotheek aansluit. Hierdoor kunnen ouders op een laagdrempelige manier geïnformeerd worden over boeken die ze met hun peuter kunnen lezen. Wat zijn geschikte boeken en wat kan je ermee doen? Zorg er bijvoorbeeld voor dat ouders zich er van bewust worden dat een kind het niet erg vindt dat een boekje heel vaak wordt voorgelezen.
- Oudere kinderen bijvoorbeeld uit groep 8 laten voorlezen bij de peuters. Dit kan bijvoorbeeld tijdens BOUW en Tutor lezen. Hierdoor creëer je verbinding met het schoolse.
- Aangezien er al een werkgroep Taalontwikkeling binnen het Kindcentrum is, is het aan te bevelen dat deze werkgroep zich verder verdiept in Boekstart en hoe het Kindcentrum ervoor kan zorgen de punten opgepakt kunnen worden.

8. Samenvatting

Op het kindcentrum is een stijgende lijn zichtbaar in het aantal VVE indicaties bij peuters. Dit is zorgelijk. De kinderen van groep 2 blijkt een achterstand te hebben in hun letterkennis en in groep 3 zijn er nog maar een aantal kinderen die worden voorgelezen.

Uit onderzoek blijkt dat peuters en kleuters die geregeld zijn voorgelezen bijna 70 procent voldoende woordenschat heeft om een goede start te kunnen maken op school. Voor kinderen die niet zijn voorgelezen heeft slechts 30 procent voldoende woordenschat. Daarna blijkt dat hun leeservaringen een steeds grotere rol spelen in het aantal woorden dat ze kennen. Het lezen van een boek wordt door de groeiende woordenschat plezieriger, waardoor ze gemotiveerder zijn om te lezen buiten schooltijd. Hierdoor kunnen zij hun kennis van woordbetekenissen verder uitbreiden.

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken hoe we de bewustwording en de betrokkenheid van de ouders van de peuters kunnen vergroten, waardoor de leesmotivatie bij de kinderen wordt verbeterd tijdens hun verdere ontwikkeling.

Uit de enquête die ouders hebben ingevuld blijkt dat er weinig tot geen kennis is over Boekstart. Dat is jammer, aangezien Boekstart een leesbevorderingsprogramma is voor jonge kinderen, hun ouders en de pedagogisch medewerkers.

Daarom is het van belang om de resultaten van dit onderzoek met de pedagogisch medewerkers te bespreken. Hoe kunnen ouders nog beter geïnformeerd worden over Boekstart? En hoe worden ouders bewust van het belang van voorlezen? Wat is de meerwaarde van voorlezen?

Daarnaast is het wenselijk dat er gekeken wordt naar een uitbreiding van het aanbod van de boeken in de schoolbibliotheek. Er is namelijk een behoefte van de ouders dat er in de schoolbibliotheek ook boeken komen voor peuters.

Bibliografie

- Brand, A. V. D. (2018). *Portaal: praktische taaldidactiek voor het basisonderwijs* (5de editie). Bussum, Netherlands: Coutinho.
- [Doelgroep en toeleiding | GOAB](#) geraadpleegd op dinsdag 18 oktober 2022.
- Donk, C. van der, Lanen, B. van, van der Donk, C. & van Lanen, B. (2020). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum, Netherlands: Coutinho.
- Effecten van voorlezen op taalontwikkeling, https://issuu.com/kunstvanlezen/docs/meer_voorlezen_beter_in_taal_okt201?utm_medium=referral&utm_source=, geraadpleegd op maandag 5 december 2022.
- Encyclo, [Leesmotivatie - definitie - Encyclo](#) geraadpleegd op 15 november 2022.
- Henk, H., Rolf, R., Huizenga, H. & Robbie, R. (2020). *Basiskennis taalonderwijs*. Groningen, Netherlands: Noordhoff.
- [Hoe werkt de VVE-indicatie en welke criteria zijn er? - OCO \(onderwijsconsument.nl\)](#) geraadpleegd op dinsdag 18 oktober 2022.
- [Homepage \(kindentaal.nl\)](#) geraadpleegd op 18 oktober 2022
- Indicatie VVE, gemeente, [Verordening van de gemeenteraad van de gemeente houdende regels omtrent subsidie peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie \(Verordening subsidies peuteropvang en VVE 2020\) \(overheid.nl\)](#) geraadpleegd op vrijdag 4 maart 2022.
- [Kennissplatform taaldidactiek - Leesplezier \(lesintaal.nl\)](#), geraadpleegd op maandag 5 december 2022.
- Kwestie van lezen, leesmotivatie in het onderwijs, [kwestie van lezen 17.pdf](#), geraadpleegd op 15 november 2022.
- [leesbevordering in gezinnen met weinig leescultuur site.pdf \(lezen.nl\)](#) geraadpleegd maandag 5 december 2022.
- Leesmonitor – Het Magazine (2018) *Waarom wil Ahira wel lezen, maar Wouter niet? Leesmotivatie: hoe raak je de juiste snaar?* Amsterdam: Stichting lezen. 6,7.
- [Meer lezen, beter in taal - basisonderwijs by Stichting Lezen - Issuu](#) geraadpleegd 10 oktober 2022.
- Nederlands Jeugdinstituut, Piramide, [Bijlage \(nji.nl\)](#), geraadpleegd op woensdag 30 november 2022.
- Ouderbetrokkenheid 3.0 [Ouderbetrokkenheid 3.0 \(digitaleetages.nl\)](#) geraadpleegd op dinsdag 29 november 2022.

- [Peuter | Ontwikkeling | Spraak- en taalontwikkeling | Taal tussen 2 en 3 jaar - Centrum voor Jeugd en Gezin \(cigleiden.nl\)](#) geraadpleegd op 17 oktober 2022.
- [Peuter | Ontwikkeling | Spraak- en taalontwikkeling | Taal tussen 3 en 4 jaar - Centrum voor Jeugd en Gezin \(cigleiden.nl\)](#) geraadpleegd op 17 oktober 2022.
- [Prelinguale periode: Brabbelen \(gemiddeld van 7/8 – 12 maanden\) – Kijk op Ontwikkeling](#) geraadpleegd op maandag 28 november 2022.
- [Prelinguale periode: Huilen, schreien en vroege luisterontwikkeling – Kijk op Ontwikkeling](#) geraadpleegd op maandag 28 november 2022.
- [Prelinguale periode: Vocaal spel \(gemiddeld van 4 – 7 maanden\) – Kijk op Ontwikkeling](#) geraadpleegd op maandag 28 november 2022.
- [Prelinguale periode: Vocaliseren \(gemiddeld van 6 weken – 4 maanden\) – Kijk op Ontwikkeling](#) geraadpleegd op maandag 28 november 2022.
- [Spraak en taal stimuleren | Informatie over peuters | Opvoeden.nl](#) geraadpleegd 22 oktober 2022.
- Stichting lezen (2019) *Lekker lezen, over het belang van leesmotivatie*, van https://www.lezen.nl/sites/default/files/deel_30_lekker_lezen.pdf geraadpleegd op 15 november 2022.
- Stichting Lezen, ouders en leesopvoeding [over20ouders20en20leesopvoeding.pdf \(lezen.nl\)](#) geraadpleegd op dinsdag 29 november 2022.
- [Taalontwikkeling bij baby's en dreumesen \(0-2 jaar\) | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#) geraadpleegd op dinsdag 18 oktober 2022.
- [Taalontwikkeling bij peuters \(2-4 jaar\) | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#) geraadpleegd op dinsdag 18 oktober 2022.
- [Vertraagde spraak en taal bij kinderen - KNO MEDISCH CENTRUM \(knomc.nl\)](#) geraadpleegd 22 oktober 2022.
- [Voor- en vroegschools - Stichting Lezen](#) geraadpleegd op maandag 5 december 2022.
- VVE indicatie richtlijnen, [Hoe werkt de VVE-indicatie en welke criteria zijn er? - OCO \(onderwijsconsument.nl\)](#) geraadpleegd op vrijdag 4 maart 2022.

Bijlagen

Bijlage I: Plan van aanpak kindcentrum

Plan van aanpak Kindcentrum

Datum: september 2021

Inleiding:

Samenwerkingspartners

Gezamenlijke visie op kindcentrum:

Een integraal kindcentrum waar kinderen van 0 tot 12 jaar een passend aanbod krijgen – onderwijs en kinderopvang – vanuit een gezamenlijke pedagogische en didactische visie. Er wordt een doorgaande lijn van het aanbod gerealiseerd met arrangementen voor opvang, educatie, zorg en vrije tijd. De begeleiding die kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte nodig hebben, wordt vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt in samenwerking met de ouders'. Wij willen samen partners in opvoeding en educatie zijn:

- Ontwikkeling van kinderen van 0 tot 12 jaar.
- Opvang, educatie en vrije tijd in één gebouw
- Dagelijks werken aan het primaire proces
- Een breed aanbod
- Doorlopende leerlijnen voorschools – naschools
- Vroegtijdige signalering en passende ondersteuning
- Samen aanpak van sociale problematieken
- Ouderbetrokkenheid in doorgaande lijn
- Dagarrangementen voor alle kinderen KC als aanwinst

Een KC is de spil van het dorp. Kinderopvang en onderwijs zijn speelse en leerzame oefenplaatsen voor een democratische samenleving. Een KC biedt een veilige omgeving, geborgenheid en goede zorg. Samen spelen, samen praten, samen doen is de voorbereiding op later. Een KC biedt bagage waar kinderen hun hele leven iets aan hebben. Onderwijs, kinderopvang en ouders hebben gedeelde verantwoordelijkheid. Ouders zijn niet meer alleen verantwoordelijk voor de opvoeding, onderwijs is niet meer alleen verantwoordelijk voor het leren. In een KC worden de mogelijkheden tot het juist functioneren van het kindnetwerk zo goed mogelijk benut. Zorg, welzijn, opvang, onderwijs, buurt en gezin werken op een integrale manier samen. Ouders en kinderen hebben een loket voor hun vragen.

Onze pijlers

PIJLER 1: LEREN EN ONTWIKKELEN	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder</i> Wij willen, vanuit onze visie, onderwijs, educatie en zorg combineren. Wij willen de doorgaande ontwikkelingslijnen binnen ons KC verduidelijken en versterken. Zorg, onderwijs en educatie worden met elkaar gecombineerd om tot een ononderbroken aanbod voor alle kinderen te komen. Lokaal integraal jeugdbeleid vormt één van onze uitgangspunten. Samen met partners worden vraagstukken verkend, bijvoorbeeld het opstellen van een professionaliseringskader voor peuterspelen, kinderopvang en basisschool. Onderwerpen daarin zijn o.a.: aanbod, observatiesystemen, schrijf-, drama- of	Onderwerp 1. Versterken aanbod doorgaande ontwikkelingslijn <i>Versterken aanbod doorgaande ontwikkelingslijn die aansluit bij de visie van het KC en de visie van de stichting en Kinderopvang</i> Resultaten: - Er is een gezamenlijke pedagogische visie op leren en ontwikkelen waarbij gezondheid (eten, bewegen) en fysieke en sociaal-emotionele veiligheid dagelijks aandacht krijgen - Het pedagogische beleidsplan van de Kinderopvang is aangepast in lijn met de gezamenlijke pedagogische visie - Uitgangspunten Methodiek Kanjer zijn geïntegreerd binnen de visie op leren en ontwikkelen - In het dagelijks handelen is de geïntegreerde pedagogische visie zichtbaar en merkbaar - De methodiek Kanjer is geïntegreerd in de lessen sociaal emotionele vorming. - Er is afstemming in het werken met thema's op de onderwerpen: - Muziek - Sport - Techniek - NSA Onderwerp 2. Aanbod VVE <i>Binnen het KC zijn optimale condities geschapen om kinderen met een VVE indicatie op te vangen</i> Resultaten: - De Kinderopvang voldoet aan de condities om als VVE locatie in het register Kinderopvang geregistreerd te staan - Opleiding medewerkers - Aanbod, materialen - Subsidieregeling voor ouders is met de gemeente afgestemd - Administratiesysteem van de Kinderopvang is aangepast Aanpassing jan. '22 - Er is een keuze gemaakt in methode voorschool, welke in afstemming is met de basisschool. – Vanuit de Kinderopvang is er gekozen voor Piramide. - Er zijn (zichtbare) afspraken gemaakt over het gebruik van de methode Schatkist en Piramide. (Denk ook aan het starten met dezelfde dagritme kaarten) - Er zijn afspraken gemaakt over de uit te voeren interventies (VVE-doelgroep)	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m april 2022 Tussenevaluatie: november 2021 februari 2022 Borging: Pedagogisch beleidsplan IKC Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m januari 2022 Tussenevaluatie: november 2021 januari 2022 Borging: certificering VVE IKC gids

muziekonderwijs, wetenschap en techniek, de digitale leeromgeving. Rondom het gekozen onderwerp gaan wij als één organisatie samenwerken. Tijdens de verkenning leggen wij vast wat werkt en zoeken wij naar nieuwe aanpakken voor wat nog verbetering vraagt.	4. Er is afstemming in het werken met thema's in: • De voorschool en de onderbouw • De onderbouw en de middenbouw • De middenbouw en de bovenbouw	
	Onderwerp 3: Observatiesysteem <i>Een observatiesysteem draagt bij aan het goed kunnen volgen van de ontwikkeling van elk kind, ten opzichte van zichzelf en ten opzichte van de groepsontwikkeling.</i> Resultaten: a. ParnasSys (LVS) en Konnect 0-4 jaar zijn op elkaar afgestemd en vormen daarmee één observatie systeem voor heel het KC b. Er is één KC breed volgsysteem (0 t/m 12 jaar). c. Alle medewerkers weten het systeem op een éénduidige manier te gebruiken d. Er zijn heldere afspraken over overdracht en dossier vorming rond de portfolio's van elk kind - Doorschuiven naar schooljaar 2022-2023	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau (AVG) door Wanneer: oktober 2021 t/m mei 2022 Tussenevaluatie: november 2021 Borging: IKC zorgdocument 0-12 jaar
	Onderwerp 4. Taalbeleid <i>Taalbeleid KC breed (0-12 jaar) inclusief tweetaligheid (drietaligheid) is afgestemd en ingevoerd.</i> Resultaten: a. Taalbeleidsplan opstellen KC (0-12 jaar) b. Gebruik/inzet bibliotheek (0-12 jaar)	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m juni 2022 Tussenevaluatie: november 2021 Borging: taalbeleidsplan

PIJLER 2: ZORGETEN	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i> Wij willen samen met ouders educatief partnerschap vormgeven Wij willen onderwijs, educatie en zorg combineren? Wij willen een doorgaande lijn in de zorgstructuur in voor- en vroegschool? Interne en externe zorg zijn gecentreerd rondom het kind, zoals bedoeld in passend onderwijs. Ouders zijn daarin	Onderwerp 1. Interne zorgstructuur <i>De interne zorgstructuur is helder en duidelijk in beeld gebracht en alle partners handelen ernaar, zodat elk kind snel en laagdrempelig binnen het KC de best passend ondersteuning krijgt.</i> Resultaten: a. Er is een stroomdiagram gemaakt waarin staat vermeld bij welke zorgvraag wie binnen het KC op welk moment betrokken is en wat het moment van doorverwijzen / erbij halen is. Zowel binnen de afdeling onderwijs als binnen de afdeling opvang. b. De zorg lijnen binnen de afdeling onderwijs in relatie tot de afdeling opvang, is helder in beeld gebracht. En bij alle partners bekend. c. De rol en verantwoordelijkheden van de IB en HBO pedagoog zijn op elkaar afgestemd.	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m juni 2023 Tussenevaluatie: november 2021 Maart 2022 Juni 2022 Oktober 2022 Februari 2023 Juni 2023 Borging: IKC zorgdocument 0-12 jaar
	Onderwerp 2. Passend onderwijs <i>Het ondersteuningsprofiel passend onderwijs is omschreven voor het KC</i> Resultaten:	Wie: Wanneer:

de belangrijkste partner. Vanuit casussen of een samen gekozen zorgonderwerp richten we onderdelen van een nieuwe zorgketen in. Partners dragen meer en meer samen zorg voor een ononderbroken ontwikkeling van het kind waarvoor wat extra's nodig is. We zoeken naar de verbinding tussen de belangen van voor- en vroegschool, gemeente, JGZ en andere partners in de zorgketen.	a. Alle partners van het KC zijn opgenomen in het ondersteuningsprofiel b. Het ondersteuningsprofiel is leidend in het KC	oktober 2021 t/m juni 2022 Tussenevaluatie: november 2021 maart 2022 Borging: IKC zorgdocument 0-12 jaar SOP vanaf 4 jr.
	Onderwerp 3: Externe zorg <i>De externe zorg lijnen met de JGZ, Carins en evt. andere partners zijn helder en kort zodat elk kind (en evt de ouders) snel en laagdrempelig, bij voorkeur aangeboden binnen het KC zelf, de best passend ondersteuning krijgt.</i> Resultaten: a. Er is een stroomdiagram opgesteld, samen met Carins en de JGZ Dit maakt inzichtelijk wie op welk moment betrokken is en verantwoordelijk voor de regie / coördinatie	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m mei 2022 Tussenevaluatie: november 2021 Borging: IKC zorgdocument 0-12 jaar

PIJLER 3: ORGANISATIE	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i> Wij willen samen met ouders educatief partnerschap vormgeven. Wij willen de samenwerking en het vertrouwen binnen het IKC optimaliseren en verstevigen. Centraal staat hierbij het opbouwen en uitvoeren van een gezamenlijke visie. Hoe laten wij samen het kind zich optimaal ontwikkelen. Leren van en met elkaar staat steeds centraal.	Onderwerp 1. Medezeggenschap en betrokkenheid <i>Alle KC medewerkers zijn betrokken bij hun werk, het IKC en het KC beleid.</i> Resultaten: a. Er heeft een informatie bijeenkomst plaatsgevonden met de Oudercommissie en de schoolcommissie over samenwerken in het KC b. Er heeft een informatie bijeenkomst plaatsgevonden met de MR over medezeggenschap in een IKC. c. Er zijn keuzes gemaakt over het al dan niet instellen van een IKC raad d. Er zijn (nieuwe) keuzes gemaakt over vertrouwenspersonen e. De klachtenregeling is, herzien f. De statuten medezeggenschap zijn aangepast binnen de wettelijke kaders	Wie: Ondersteuning vanuit het service bureau Wanneer: oktober 2021 t/m mei 2022 Tussenevaluatie: februari 2022 Borging: Huishoudelijk reglement ouderaad MR reglement
	Onderwerp 2. Organisatie <i>De organisatie van het KC staat als een huis.</i> Resultaten: a. Er is een organisatiestructuur / organigram opgesteld met posities / hiërarchie / aansturing en onderlinge afstemming. b. In de structuur is opgenomen wie er in het MT zitten, wie in de voorschool, de onderbouw en de middenbouw. c. De vergaderstructuur voor alle KC medewerkers, en voor voorschool-onderbouw en bovenbouw is efficiënt en doelmatig d. Elke vergadering is opgebouwd aan de hand van de methodiek coöperatief vergaderen e. Op basis van competentie en talent is er een duidelijk taakbeleid f. Er is 1 stagebeleid in nauwe overeenstemming met de betrokken opleidingen (Friese Poort)	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m april 2022 Tussenevaluatie: november 2021 februari 2022 juni 2022 Borging: Organogram IKC gids IKC jaarplan IKC jaarkalender

PIJLER 4: MEDIA/COMMUNICATIE	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i> Hoe zet je de digitale leeromgeving effectief en/of onderscheidend in? Hoe gebruik je de digitale omgeving om educatief partnerschap te versterken? Wij willen de omgeving meenemen in de ontwikkeling die wij naar het KC doormaken. Wij willen ons profileren ten opzichte van omliggende scholen. Professionals en ouders voeren experimenten uit met de digitale (leer)omgeving en ontwikkelen zo samen een visie op de inzet hiervan. Ons doel is altijd dat kinderen meer betrokken raken bij wat ze leren en ouders meer betrokken raken bij de ontwikkeling van hun kind. Daarnaast delen wij successen die wij realiseren in onze ontwikkeling naar IKC of binnen de gemeente.	Onderwerp 1. Website <i>De website brengt het KC op een aantrekkelijke manier in beeld en geeft informatie over de partners die binnen het IKC een plek hebben en voorziet ouders, stakeholders en andere belangstellenden van de juiste informatie</i> Resultaten: - Er is 1 website waar betrokken organisaties zich als één IKC presenteren - Parro app/Bitcare app - Digitale omgeving - Er is een PR en marketingplan dat jaarlijks wordt bijgesteld	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m juni 2022 Tussenevaluatie: november 2021 Maart 2022 Borging: Website Parro app/Bicare app PR- /marketingplan plan
	Onderwerp 2. Communicatie ouders <i>Overdragen van informatie naar de ouders</i> Resultaten: - Er worden elk jaar communicatieplannen opgesteld die aangeven hoe er zowel intern als extern gecommuniceerd wordt inclusief afspraken in lijn met AVG - Wekelijks / maandelijks wordt er een KC brede nieuwsbrief verspreid - Er is een gezamenlijke KC gids opgesteld, die jaarlijks wordt herzien - Digitale omgeving : wij maken gebruik van een éénduidig communicatiemiddel om te communiceren met ouders (Parro/Bittcare) - Er is een gezamenlijke website voor het KC.	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau (AVG) door Wanneer: oktober 2021 t/m juni 2022 Tussenevaluatie: November 2021 Maart 2022 Borging: Communicatieplan Nieuwsbrief (maandelijks)
	Onderwerp 3: Educatief partnerschap <i>Het pedagogische deel van het educatieve partnerschap houdt in dat alle medewerkers van het KC en ouders samenwerken op het gebied van opvoeding. Het didactische partnerschap is erop gericht om ouders goed te informeren over de voortgang van hun kinderen én om ouders zo effectief mogelijk bij het leerproces van hun kinderen te betrekken.</i> Resultaten: - Er hebben vier bijeenkomsten plaatsgevonden met de ouders rond educatief partnerschap waarbij de visie op partnerschap is uitgewerkt vanuit gelijkwaardigheid. - Partnerschap met ouders heeft vorm en inhoud gekregen in de gelijkwaardige driehoek kind-ouder-KC waarbij de ouder een goed inzicht heeft op het welbevinden en de leer- en speelontwikkeling van hun kind - Er zijn afspraken gemaakt over het voeren van oudergesprekken en KOP gesprekken.	Wie: Wanneer: oktober 2021 t/m juni 2022 Tussenevaluatie: November 2021 Maart 2022 Borging: Zorgdocument IKC 0-12 jaar

PIJLER 5: HRM	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i> Het stimuleren en gebruik maken van talentontwikke	Onderwerp 1. Profiel medewerkers <i>De profiel omschrijvingen geven aan welke werkzaamheden, competenties en verantwoordelijkheden bij een bepaalde functie horen. Zij vormen de basis voor personeelsplanning.</i> Resultaten: Voor elke medewerker binnen het KC is er een profiel opgesteld. Voor de directeur, (bouw)coördinatoren, zorg coördinatoren, medewerkers voor de groep, etc.	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau (HRM) Wanneer:

ling van de professionals in combinatie met de ontwikkeling van ons IKC. Ontwikkeling van de professionals vindt plaats doordat zij samenwerken aan een gekozen onderdeel van de ontwikkeling van het IKC. We organiseren dit via veranderteams en stuur- of werkgroepen. Wat leert de professional vanuit de rol die zij gekozen heeft? Dit komt terug in de gesprekscyclus: persoonlijke ontwikkel-, functionerings-, beoordelingsgesprekken. Mogelijk stellen we hierbij nieuwe competenties vast waarover de professional in ons IKC hoort te beschikken of moet ontwikkelen. Als onderlegger hiervoor kan ook het functiehuis onderwerp van de ontwikkeling zijn. We verkennen de mogelijkheden vanuit verschillen CAO's.	b. Er is een gesprekkencyclus opgesteld en er zijn afspraken gemaakt over wie deze uitvoert. c. Binnen de HR afdelingen van alle betrokken organisaties, zijn de nieuwe profielen opgenomen in het functiebouwwerk / COA.	november 2021 t/m juni 2022 Borging: Personeelsbeleidsplan Jaarplanning IKC
	Onderwerp 2. Combi functies <i>Er zijn medewerkers binnen het KC die meerdere functie bekleden. Gekoppeld aan talent, belangstelling en ambitie</i> Resultaten: a. Binnen het IKC zijn diverse combinatiefunctionarissen werkzaam. In ieder geval in de combinatie onderwijs en opvang.	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau (HRM) Wanneer: november 2021 t/m juni 2022 Borging: personeelsbeleidsplan
	Onderwerp 3: Detachering <i>Detachering binnen het KC is mogelijk</i> Resultaten: a. a. De juridische (on)mogelijkheden zijn helder b. b. Aan de hand van de handreiking BTW van de rijksoverheid, zijn er beslissingen genomen voor het uitwisselen van personeel (zie bijlage).	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau (HRM) Wanneer: november 2021 t/m juni 2022 Borging: personeelsbeleidsplan

PIJLER 6: BEDRIJFSVOERING	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder</i> Wij willen een IKC opzetten waarbij de financiën op orde zijn.	Onderwerp 1. Aanmelding <i>Ouders melden hun kind aan bij het KC</i> Resultaten: a. Er is een aanname beleid inclusief aanmeldprocedure opgesteld in lijn met passend onderwijs / zorgprofiel van betrokken partners b. Ouders kunnen hun kind aanmelden via 1 loket (frontoffice), waarbij de afhandeling conform wettelijke regels via de backoffice is geregeld c. Het aanmeldingsformulier en de procedure van Holding is aangepast voor aanmelding op het KC.	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau van (AVG) Wanneer: november 2021 t/m juni 2022

Wij willen een gezonde bedrijfsvoering KC die past binnen wet- en regelgeving en maken weloverwogen keuzes.		Borging: aanmeldprocedure IKC
	Onderwerp 2. Financiën <i>Binnen het KC is er sprake van een gezamenlijke en van afzonderlijke begrotingen</i> Resultaten: - Transparante begrotingen. - Duidelijkheid/afstemming tussen diverse de beide organisaties. - Afstemming verantwoording financiën.	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau Wanneer: november 2021 t/m juni 2022 Borging: Begroting IKC (jaarlijks)
	Onderwerp 3. Ruimteverdeling <i>Er wordt door het hele gebouw optimaal gebruik gemaakt van alle ruimten</i> Resultaten: - Er zijn afspraken gemaakt over ruimtegebruik - Het gebouw nodigt uit voor ontmoeting in brede zin - Leermiddelen en spelmateriaal wordt gedeeld - Speel- en leeromgeving binnen en buiten dagen uit, is van goede kwaliteit en aantrekkelijk passend bij de visie van het KC. - Er is een gebruikersovereenkomst vastgesteld en in uitvoering. (zie bijlage)	Wie: Ondersteuning vanuit het servicebureau Wanneer: november 2021 t/m juni 2022 Borging: Gebruikersovereenkomst (zie bijlage)

PIJLER 7: LEEFBAARHEID	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i> Wij zoeken naar kansrijke afstemming met of binnen onze gemeente. Wij willen met onze partners een betekenisvolle dorpsfunctie vervullen: verenigingen of instellingen die zich richten op sport, kunst, media, opleidingen of zorg. Samen met de gemeente komen potentiële partners samen, verkennen onderlinge belangen en kansen en maken een plan	Onderwerp 1: Samenwerking in het kader van leefbaarheid in het dorp <i>Kinderen leren en ontwikkelen zich de hele dag door. Ook na 'school'tijd. Er is een goede balans met partijen die na schooltijd ontspanning kunnen bieden in lijn met een breed dagarrangement</i> Resultaten: - Onderlinge belangen en kansen met potentiële samenwerkingspartners die iets kunnen betekenen in het kader van het aanbieden van dagarrangementen zijn verkend. - Met participerende partijen, zoals sportbedrijf, cultuur, kunst en media zijn intentieovereenkomsten / samenwerkingsafspraken gemaakt in lijn met de pedagogische visie van het KC. - Het aanbod richt zich op alle aspecten van de ontwikkeling (sociaal-emotioneel, fysiek en cognitief) (dag)arrangementen en de dagindeling past bij zowel de populatie kinderen, ouders als bij het team	Wie: Team IKC (cultuurcoördinator, NME coördinator, sportcoördinator, Kanjer coördinator, I-coach) Wanneer: november 2021 t/m juni 2022 Borging: IKC plan Pedagogisch beleidsplan

om een infrastructuur in te richten met meerwaarde het dorp, school, voorschool en andere partners.		
---	--	--

PIJLER 8: NETWERKALLIANTIES	ONDERWERPEN	WAT MOET ER GEBEUREN DOOR WIE en WANNEER
<i>Wij verstaan hieronder:</i>	Onderwerp 1. Samenwerking in netwerkallianties <i>Samen met netwerkallianties</i> Resultaten: - Onderlinge belangen en kansen met potentiële netwerkallianties zijn verkend - Er zijn intentieovereenkomsten / samenwerkingsafspraken gemaakt met diverse stakeholders. - Dorpsbelang - Opleidingen - Kerk	Wie: Wanneer: oktober t/m juni Borging: Intentieverklaringen Document samenwerkings- afspraken

Bijlage II: Ondersteuningsplan hoofdstuk 5

§5.1 Instroom peuter-kleuter

Op onze scholen werken we met leerlingprognoses. Bronnen hiervoor zijn de prognoses die periodiek door de gemeente worden gemaakt, maar we gebruiken ook de gegevens die lokaal worden verzameld. Daardoor hebben we redelijk scherp in beeld hoeveel, maar belangrijker nog, welke leerlingen binnen afzienbare tijd op school komen. Dat stelt ons in de gelegenheid om vroegtijdig bij ouders en eventuele voorscholen te informeren over de ontwikkeling van de kinderen kind. De inschrijfprocedure van nieuwe leerlingen gaat in een aantal stappen (bij bestaande gezinnen start de procedure bij stap 2):

Leeftijdperiode toekomstige leerling	Actie	Door wie
2 jaar en 10 maanden – 3 jaar en 6 maanden	Ouders nemen contact op met school voor een kennismakingsgesprek.	Ouders en directie
	Ouders en directeur houden een kennismakingsgesprek en rondleiding: de toekomstige leerling is hierbij aanwezig.	
<3 jaar en 6 maanden	Ouders geven hun voorlopige aanmelding door aan de school. De school noteert deze voorlopige aanmelding.	Ouders en directie
3 jaar en 8 maanden	Ouders ontvangen een uitnodiging voor een intakegesprek.	Intern begeleider
3 jaar en 9 maanden	Intakegesprek met ouders en toekomstige leerling. Ouders nemen het oudergedeelte van het overdrachtsformulier mee.*	Intern begeleider en ouders
	Ouders vullen het aanmeldformulier in en leveren dit in op school. School registreert de aanmelding.	Ouders en administratief medewerker
3 jaar en 10 maanden	Groepsleerkracht en ouders maken afspraken voor wendagen (maximaal 5 dagdelen). **Groepsleerkracht zorgt voor welkomstinformatie.	Groepsleerkracht
3 jaar en 11 maanden	Ontvangst overdrachtsformulier van de voorschool.*** Bij een VVE indicatie: voorschool neemt contact op voor een warme overdracht.	Voorschool

*

- a) Indien de leerling geplaatst kan worden: de intern begeleider geeft het aanmeldingsformulier mee.
- b) Indien er een inschatting van extra ondersteuning gemaakt wordt, heeft de school 6-10 weken de tijd om te bekijken of deze extra ondersteuning geboden kan worden, of dat er een andere, passende plek voor de betreffende leerling gezocht moet worden (zorgplicht).

**

Voor kinderen die vlak vóór of in de zomervakantie 4 jaar worden, wordt per kind bekeken of wendagen en volledige deelname nog zinvol is. Hierbij wordt rekening gehouden met de afrondende fase van het jaar. Voor de periode na de zomervakantie wordt in overleg met de ouders gekeken of er dan direct volledig meegedraaid kan worden, of dat halve dagen (of een aantal dagen in de week) een betere keuze zijn.

- a) Wanneer de voorschool een inschatting heeft gemaakt van extra ondersteuningsbehoefte van de leerling op de basisschool, ontvangt de basisschool al met 3 jaar en 9 maanden het overdrachtsformulier van de voorschool (dus voorafgaande aan het intakegesprek), zodat dit meegenomen kan worden tijdens het intakegesprek.
- b) Wanneer de voorschool een inschatting heeft gemaakt van veel ondersteuning waardoor een speciale (basis)school nodig is, kan het zo zijn dat ouders tóch de mogelijkheid van een reguliere basisschool willen onderzoeken. In dit geval neemt de voorschool contact op met de basisschool en de ouders, voor een oriënterend gesprek. Er vindt daarna een onderzoek van de basisschool plaats, met behulp van de orthopedagoog, om mogelijkheden tot plaatsing te bekijken. Dit duurt maximaal 6-10 weken. Daarna volgt er een persoonlijk afgestemde route.

§5.2 Doorstroom groep 1-2-3

Wij hebben binnen onze scholen hoge verwachtingen van kinderen en sluiten hiermee aan bij de visie op het jonge kind, waarbij we ervan uitgaan dat alle leerlingen van groep 1-2-3 doorstromen naar de volgende groep, tenzij er zwaarwegendere argumenten gelden voor kleuterverlenging. De bespreking van de doorstroom staat 2 keer per jaar op de zorgkalender. In januari-februari wordt een voorgenomen besluit genomen, in mei-juni een definitief besluit. Bij deze besluitvorming volgen we het 'protocol doorstroom jonge kind' (zie bijlage 15). Dat houdt in dat we naast alle twijfelleerlingen, in ieder geval alle herfstleerlingen individueel bespreken, omdat zij korter onderwijstijd hebben genoten.

De besluitvorming komt tot stand in overleg met de intern begeleider, groepsleerkracht, ouders en orthopedagoog, waarbij het altijd gaat om een inschatting van de specifieke situatie van 'deze leerling, bij deze leerkracht, in deze groep, op deze school en van deze ouders'.

Bijlage III: PLD gegevens januari 2022

Naam:	Kleuren- toets Sec:	Aud. analyse	Aud. analys e	Aud. synthese	Aud. synth ese	Letter kennis	Letter kennis	Invented spelling	Bijzonderheden
Datum: 17 en 24 januari 2022	M2	M2 Max. 20	E2	M2 Max. 10	E2	M2 6+	E2 12+		
Kind 1	16,66 sec	20		10		22		Jan: score 26	Januari: Kind 1 leest woordjes van 3/4 letters. Kent alle letters en van de dubbelklanken alleen de oo.
Kind 2	25,74 sec	0		0		0		Jan: score 0	Januari: Kind 2 kan niet zelf haar naam schrijven. Oefeningen waren te moeilijk voor haar. Ze kon moeilijk stil blijven zitten tijdens de opdrachten.
Kind 3	13,99 sec	20		10		23		Jan: score 22	Januari: kind 3 kent alle letters behalve o en ee. Kan 3/4 letter woorden lezen
Kind 4	19,48 sec	14		4		3		Jan: score 0	Januari: kind 4 kent de letters s,r,i. Hij kan niet zijn eigen naam schrijven.
Kind 5	23,83 sec	20		10		23		Jan: score 24	Januari: Kleuren Nederlands en Fries door elkaar. Kind 5 kent alle letters

									behalve de ee en uur. Kind 5 kan 3 letter woorden lezen.
Kind 6	24,38 sec	14		10		5		Jan: score 5	Januari: Kind 6 kent 5 letters: s,o,k,i,p.
Kind 7	17,87 sec	0		0		4		Jan: score 5	Januari: Kind 7 kent 4 letters: s,k,m,b
Kind 8	1.20 min	2		3		2		Jan: score 0	Januari: Bij de kleur rood soms lang nadenken. Kind 8 kent 2 letters: s en k. Hij kan niet zijn eigen naam schrijven.
Kind 9	16,05 sec	20		10		9		Jan: score 10	Januari: Kind 9 kent 9 letters (s,o,k,i,r,m,v,w,a) en kan met deze letter 3 letter woordjes lezen.
Kind 10	19,9 sec	4		3		1		Jan: score 0	Januari: Tijdens het toetsen zit kind 10 niet stil. Ze dwaalt steeds af en begint ergens anders over. Ze kan haar naam niet zelf schrijven.
Kind 11	22,82 sec	2		3		8		Jan: score 0	Januari: Kind 11 kent wel een aantal letters, maar kan hier niet mee lezen. Klanksynthese en analyse onvoldoende. Kind 11 kan niet zijn eigen naam schrijven.

Kind 12	19,85 sec	20		10		18		Jan: score 5	Januari: Kind 12 kent veel letters en kan 3 letter woorden lezen.
---------	-----------	----	--	----	--	----	--	-----------------	---

Bijlage IV: Enquête voor ouders

Beste ouder/verzorger,

Momenteel ben ik bezig met een onderzoek, het laatste onderdeel van mijn opleiding PABO. Ik doe onderzoek naar Boekstart, onderdeel van de peuteropvang. Hiervoor heb ik een korte vragenlijst gemaakt.

Voor dit onderzoek hoop ik zoveel mogelijk antwoorden verzamelen op de vragenlijst. Het invullen van de vragenlijst vereist maximaal 5 minuten van uw tijd en zou mij ontzettend helpen bij mijn onderzoek.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Met vriendelijke groet,

Froukje Boom - Uildersma

Vragen voor ouders

1. Weet u wat Boekstart is? Ja of nee
2. Heeft u uitleg gehad over BS? Ja of nee
3. Was deze duidelijk of miste u iets daarin? Ja of nee
4. Leest u ook in dat boek voor? Ja of nee
5. Doet u verder nog wat met het boek? ja of nee
6. Schrijft u weleens iets in het schriftje? Ja of nee waarom niet?
7. Is het doel van het schriftje duidelijk? Ja en nee
8. Zijn er nog dingen die u graag zou willen toevoegen? Ja namelijk:
9. Heeft u behoefte aan een bibliotheek voor peuters in het dorp? Ja of nee
10. Heeft u behoefte aan informatie over voorlezen? Ja of nee